

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria: 20 cor.
 un an 10 cor.
 1/2 an 5 cor.
 o lună 2 cor.
 Tri de Duminecă pe an 4 cor.
 pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un gir garsond: prima dată 14
 linii; a doua oară 12 linii; a treia
 oară 8 b. de fiecare publicație.

Acht abonamentele, cât și inserții —
 toate sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru orna și comenzi.

Scrisori adresate să se primească.

Sistemul de guvernare în Ungaria.

II.

Vedem deci câtă bunăvoință și toleranță vedesc față de limbile nemaghiare. Prevedem mult, ca să aibe de unde lăsa și să le prete de modeste pretensiunile ministrului. Se vedem acum vorbirea înfrumțată respective pretensiunile ministrului. Căci să nu credem că ministrul numai atâtă pretinde dela cetățenii maghiari, să învețe *limba oficială de guvernare a statului*, adică limba maghiară. zis în anchetă: a crea pe de-o parte *conștiințele spirituale și materiale* ale instrucțiunii populare în *spirit național* (spiritul naționalității, rasei maghiare îl înțelege?) pe altă parte al asigura prin control și supraveghere eficace. Ministrul e deci mai circumspect, dar tot acelaș scop îl are, ca ceilalți. A mai departe ministrul: Scopul dispozițiilor cuprinse în proiect nu este să desbrăm cu *forța* (dar poate cu frumosul?) pe cetățenii nemaghiari ai patriei de limba și naționalitatea lor, ci ca prin cunoștința generală a limbii statului, să asigurăm un mijloc comun al contactului zilnic, prin încheierea națiunii noastre (care națiune?) să devină posibilă. Scopul său mai departe este, să *validiteze în adevăr egal înțelegerea cetățeanului*, pentru-că fără cunoștința limbii maghiare, cetățeanul nu e în stare să se validiteze.

Și acum întrebăm: cunoștința generală a limbii statului necesitează crearea unei *instrucțiuni în spirit național*? Cine nu vede simplitudinea? Ce încheiere voește ministrul? Instrucțiunea politică maghiară politiceste nu este încheiată? Numai atunci va fi încheiată că ne maghiarisăm? Că nu ne putem valida dacă nu știm ungurește? Asta-i adevărat. Dar cei-ce voesc a se valida, aceia să învață, n'au lipsă de spriginul tutelar puterit centralizatoare, rîvnitoare de putere absolută, a guvernului. *Adevărul e că aceia nu se pot valida, cart posed limba maghiară!* Nouă — în contradicție cu legea din 1868 — în practică numai atunci ni-se garantează drepturi, noi numai atunci ne putem valida, dacă ne maghiarisăm. Unde sunt de comiți supremi, vice-comiți, proto-notari, notari și alți bărbați de ai noștri îmbrind funcții mai înalte politice? Unde sunt? folos de litera legii, care dispune hotărît în privința asta? Acordarea oficiilor și azi vinde dela voința șefilor singuratici ai oștilor. Dacă șeful vrea, te angajează, dacă nu, și eu ca cetățean, nicăiri nu cerca remediu. Și în special de ești român, dacă nu ți-ai exoperat vre-o deosebită *înțelegere ungurească*, (iar asta numai prin lărgirea naționalității tale, vânzându-ți conștiințele politice) poți ști ori că ești de bine ungurește, poți fi ori-cât de chemat pentru o carieră, nu te primești, sub simplul pretext, că *nu este loc*. Când este loc? asta

n'o știe de cât șeful singur și ministrul. Aci ridică în adevăr la validitate egal-indreptă-tirea cetățenească (care, între noi fie zis, nu există în țeara noastră). Domnule Ministru! Pentru a ține de cornele plugului, a ara, a sămăna, a bate cu ciocanul, a avea altă ocupație liberă, pentru asta în adevăr nu e lipsă de «instrucție în spirit național», nici de cunoașterea limbii maghiare, pentru-că nu poporul e pentru funcționarii ei funcționarii pentru popor, să-l slujască.

Ministrul Berzeviczy la acuză că reforma sa, vatămă *libertatea instrucțiunii* zice, că pîn'aci nimeni n'a înțeles așa libertatea instrucțiunii, că asta ar cuprinde în sine totodată și libertatea cvalificării, în măsură nelimitată și absolută. Nimeni n'o pretinde nelimitat și absolut. Dar libertatea instrucțiunii cuprinde în sine și libertatea cvalificării, pentru-că libertatea instrucțiunii consistă tocmai în aceea, că nimeni nu poate constrânge individul să-și câștige cunoștințele și cvalificarea după sistemul, planul de învățământ și cărțile prescise în pedagogiile de stat.

Zice, că statul nu poate să zice de dreptul de a cvalifica, pentru-că dînsul garantează publicului, că individul care a ajuns în posesia vre-unei diplome, prin obținerea acestei diplome și-a și câștigat în realitate cunoștințele, capacitatea, cari în interesul binelui public cu drept cuvânt să pot aștepta dela dînsul. Asta nu e tocmai așa. Garanță deplină guvernul nu dă, de cât cu privire la pedagogiile sale. Cu privire la învățatorii ieșiți din pedagogiile noastre, garanța o oferă însuși instituttele. Ceea-ce e de dorit, din punctul de vedere al interesului public, cercul acesta de competență și l-a și rezervat sîns statul. Doar și pîn'aci și-a trimis guvernul pe reprezentantul, esmisul său, la esamenele de cvalificație. Și d'aci încolo și-l va putea trimite, și aceasta e tocmai destul din acel punct de vedere al controlului statului, solicitat de interesul public. De comisiune esaminatoare nu numai lipsă nu e, ci și vatămă adinc libertatea instrucțiunii, pentru-că pune capăt emulațiunii nobile, condițiunea prealabilă a progresului și crează *monopol*.

Ear dacă legea, lasă în mâinile confesiunilor instrucțiunea învățătorilor, dar le ia dreptul de cvalificare, rezultatul va fi despopularea pedagogiilor noastre. Și asta e prea natural, pentru-că candidatul nu-și va putea câștiga cvalificația în limba maghiară, dacă pîn'aci tot românește a studiat. Va fi silit deci a merge în pedagogiile de stat, ca să-și câștige mai ușor cvalificația în limba maghiară. Prin urmare ministrul deși nu cutează a o spune pe față, în chip indirect pregătește condițiunile prealabile ale statificării. Ear statificarea, condus de principiile politicele sale de rasă, ar vrea în acel chip s'o realizeze, ca copiii români să-și primească

instrucțiunea elementară în limba maghiară. Asadar pe noi cetățeni, indivizii singuratici, vrea să ne despoae de dreptul natural, de a ne cultiva în limba românească, limba maicii noastre. Ear asta crede a o ajunge așa, că învățătorii ieșiți din pedagogiile de stat vor ști ungurește, dar cu atât mai puțin românește, așa că nici nu vor ști propune românește.

Ar putea obiecționa cineva, că atunci autoritatea confesională nu-i va angaja. Da, dar confesiunea nu va putea suporta sarcinile dictate de stat, va fi avisată la ajutor de stat și în cazul acesta guvernul îi va numi și întări pe învățatorii. Vedem deci, că dacă vor lua cvalificațiunea învățătorilor din mâinile confesiunii, vor despoia confesiunea de drepturile sale de pîn'aci, în mod direct: nu respectează libertatea instrucțiunii și violează drepturile noastre cetățenești și libertatea noastră individuală, indirect. Am perdut totul și ne-a rămas numai purtarea sarcinilor. Dacă are drept statul a ridica plățile învățătorilor confesionali — deși nu știm pe ce temel — de ce leagă aceasta ajutorare de speciale condițiuni? Căci doar cele mai importante drepturi și le vindică guvernul cu privire la denumire și întărire. Persoane excepționale din punct de vedere de stat — precum zic — și așa nu se pot angaja, pentru-că pe cale disciplinară și azi, pot fi amovați. De ce deci astfel de condițiuni speciale? D'aceia, pentru-ca să bage politica în școale. D'aceia, ca puterile bune guvernul să și-le acapareze sîns, ear întretinerea elementelor slabe s'o încarce în spinarea confesiunii — și până ce «*școala unitară națională*» va putea fi creată.

Dreptul limbii statului, din punctul de vedere al «*națiunii*» și a «*unității de stat*», cere dispozițiunile riguroase ale proiectului, zice ministrul. Dar frasa aceasta numai într'atâta e defectuoasă, încât nu corespunde adevărului, pentru-că dreptul limbii de stat, din punctul de vedere al «*națiunii*» (subînțelegînd națiunea politică) și al unității de stat, este precisat în art. de lege fundamentală, XLIV din 1868, și anume așa, că se înșiră taxative casurile, în cari limbile nemaghiare *oficial* se pot întrebuinta. Aceasta o atacă ministrul și aceasta n'o cere interesul națiunii și a unității de stat. Dincontra, *tendența aceasta este chiar îndreptată în contra unității de stat*, pentru-că turbură pacea cetățenilor, și se face punct de mîncare pentru diferite tendente și cu tot dreptul. Nu e legitimă tendența guvernului nici chiar *din punctul de vedere al raportului numeric dintre elementul maghiar și nemaghiar*. Și cine nu respectează legea fundamentală, ci înainte de toate vestește lărgirea dreptului limbii maghiare (prin urmare a maghiarimes) în detrimentul drepturilor celorlalte naționalități, acela atacă însaș bazele constituțiunii și distruge chiar și puțința înțelegerii comune.

Ministrul zice, că naționalitățile ca atare nu formează subiecte de drept public. Legea asigură nu naționalității ci individului aparținând pre-unei naționalități (nemzetiségi egyén) drepturi referitor la limbă. Școalele, cărți sunt aci în cestiune, sunt școale confesionale, drepturile, cărți ne stau acum în cale, de-a realisa o validitate mai energică și mai reală legilor noastre de până aci — zice ministrul — sunt drepturi nu ale naționalităților ci a confesiunilor.

E adevărat, că legea despre egal îndreptățirea națională, nu naționalității (națiunii etnice) ci cetățenilor, indivizilor aparținând naționalităților, le asigură drepturi, privitor la limbă. Limba naționalității maghiare s'a nimerit cu limba oficială a națiunii politice maghiare, pentru-că s'a decretat limbă oficială de guvernare a statului. Suma indivizilor aparținători unei naționalități compun naționalitatea, acărei existență legea o recunoaște prin indigetarea »aparținând ori-cărei naționalități.« Dacă nu există naționalități, cum pot aparține unei naționalități? Dimpotrivă individul de limbă maghiară, nu aparține naționalității maghiare? Și dacă guvernul calcă în picioare drepturile și libertatea individului aparținător unei naționalități, nu-l abrutisează tot odată și naționalitatea? Naționalitatea română se manifestă în organizația ei bisericească. Biserica română gr. or. nu este recunoscută de art. de lege IX din 1868, de biserică gr. or. a naționalității române?

Ministrul vrea deci să despoae nu numai pe indivizi aparținători naționalităților de drepturile lor de a și cultiva limba în institutele publice, ci vrea să violeze drepturile importante de susținător de școale, cu privire la fixarea limbii de propunere, la calificare, afaceri disciplinare, folosirea manualelor etc. etc. a bisericii autonome române, și în ordinea aceasta de idei, fiind-că **limba oficială a bisericii noastre autonome este cea română, interesele bisericii noastre cu interesele indivizilor aparținători naționalității române și prin urmare cu interesele naționalității române, sunt identice.**

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).

De

Ioan Slavici.

(Urmare).

Îmi făceam anul de serviciu militar la un regiment de infanterie care se afla peste drum dela palatul de atunci al universității, în cazarma Francisc Iosif. Diminețele Eminescu asista dimpreună cu mine la lecțiunile lui Rudolf Ihering și la ale lui Lorenz Stein, pentru-că între lecțiuni să putem discuta cestiunile ce urma să fie rezolvate în congres. După amiază-zi îmi făceam exercițiile în largul din fața cazarmii. El știa că abia pela cinci o să scap; cu toate aceste adeseori pela două se ivia pe cheiul canalului plimbându-se în sus și în jos. Călca rar, își ținea capul plecat și dat puțin la stânga, ridica din când în când mâna la gură și se juca cu buza de din jos, strângându-o între degete, și eu știam că ear e dus cu gândul la congres. Nu odată am fost pentru lipsă de atențiune chemat la „raport“, căci dl locotenent, un sîrb cu inima neagră, nu putea să înțeleagă, de ce fac eu „Halb links“ când el comandase „Halb rechts“?

Pela cinci, când scăpam de tortura militară, eșiam din cazarmă ca sticlețele din colivie, și ne plimbam apoi, mereu ne plimbam până înspre nouă, când se suna de retragere și eu trebuia să mă întorc în cazarmă. Ne plîngeam de răutatea oamenilor, care nu pot să traiească în pace, afurisiam toate regulamentele militare, dar

DIN DIETA.

— Ședința dela 17 Iunie n. —

Galeriile sunt tixite de uniforme albastre: funcționarii dela căile ferate au venit în fine după atâtea vicisitudini să fie de față la dezbaterea proiectului lor de lege. Heltai Ferencz într'un lung pledoar a comunicat raportul comisiei financiare, la ce *Gabányi Miklós* pe un glas melancolic a întrerupt:

— Înainte de grevă să fi venit cu aceste!

Pe galerie se mișcau oamenii. Înainte de grevă!... Multe amintiri a deșteptat întreruperea aceasta. Pe urmă au ascutat mai departe explicațiile lui Heltai, cu cât le va fi mai bine, dacă proiectul va deveni lege.

După ce și-a terminat Heltai raportul plictisitor de lung, primul orator s'a ridicat pe băncile kossuthiste. *Mezőssy Béla* a luat la critică proiectul. A condamnat greva, dar a accentuat că funcționarii au fost mînați în grevă. Nu vre-a să agite — zice — dar trebuie s'o declare că ceea-ce a făcut guvernul, este un atentat brutal, în contra libertăților publice și palmuirea ordinii de stat.

A urmat apoi contele *Battyány Tivadar*, care deși a ținut un discurs lung, a stăpănit mereu atențiunea generală. Causele relexlor le-a resumat în următoarele:

La avansări sistemul protecțiunilor. Spiritul neuman și tiran al regulamentului de serviciu. Superioritatea era totdeauna atât de brutală cu funcționarii, în cât reacțiunea trebuia să urmeze. Ear când a izbucnit greva, guvernul a recurs la brutalitate.

Terminând oratorul, discuția a fost amînată pe mâne.

Sedința s'a ridicat la 2 ore.

Așteptăm fapte.

Vorbirea ministrului președinte. — „Opiniunea publică în instrucția publică. — Ce așteptăm noi de la reforma școlară? Ceva pentru alegătorii români d-lui Tisza.“

Ministrul președinte, contele Tisza vorbirea sa ținută în ședința parlamentului 15 crt. a făcut unele enunțaiuni și cu privire la reforma școlară.

A zis, că: Unul din principiile fundamentale a reformei școlii populare e, că ținem școalele confesionale, dar pentru directiva instrucției naționale (adică a naționalității maghiare) și învățarea limbii maghiare asigurăm pe întreaga linie. A trece peste nu e iertat, pentru-că trebuie să rămănem dincioși tradiției, în cât numai e cu putință câștigăm simpatia naționalităților. (?)

Dar, domnule ministru președinte, amăgi nu ne poți. Nu credem și nu dăm pe promisiuni. Învățarea limbii maghiare până aci a fost asigurată, cu ordinațiuni nice chiar. Și noi nici nu ne-am ferit de învățarea limbii maghiare, doar să și acum în 17 ore la săptămână. Ci suferim de învățarea limbii maghiare, instruirea spiritului naționalității maghiare vreau să în școalele noastre. Domnul ministru președinte face politică națională maghiară (citește: politică de rasă maghiară) și vrea să câștige simpatia naționalităților. Asta e în adevăr aștiri maturității politice a naționalităților, domnul ministru președinte face „politică națională maghiară“ atunci nu stă pe baza liberalismului. Nu există în Ungaria, care să prescrie educație cu direcție națională maghiare, mai mult introducerea astfel de directive vatămă legile fundamentale din 1868. Vatămă egalindreptățirea și drepturile asigurate în legi naturale și în constituția cetățenilor nemaghiari privitor la limbă oficială a limbii lor materne.

Zice mai departe contele Tisza: pus întrebări unde este directiva națională în politica guvernului? (Citește: tiasul acesta, pentru-că vedem că dacă directiva națională atunci nu e liberal și întors directiva liberală nu poate face politică exclusivistă națională maghiară) În toate a urmează rectivele naționale. (adecă: a naționalității maghiare). În transacția Croată, în reformele militare și în reformele militare deopotrivă zătat guvernul bazele ca în limbă și în simpatia

ne întorceam amîndoi până la poarta cazarmii. Dacă caporalul de gardă era om de înțelegere mă prezentam, îl rugam să nu mă noteze în raport și mă plimbam mai departe prin fața cazarmii până la schimbarea gardei, când eșia la poartă alt caporal. Dacă acesta era om de o fire mai aspră, ne despărțiam cu vorba ruptă în gură. Se întâmpla însă adese ori, că ne strecuram toată noaptea printre caporali, și zorile de zi ne prindeau plimbându-ne pe stradele tăcute, în care pașii nostri răsuna a pustiu prin liniștea nopții.

Când primea bani de acasă, 12—15 galbeni pe lună, Eminescu își plătia datoriile și-și cumpăra cărți, apoi se retrăgea în cortul lui. Sta închis și citea până ce i-se sîrșeau banii. Nu-l mai vedeam acum aici la universitate, nici la cazarmă, nu mai făceam „halb links“, petreceam serile citind la masa de brad și nu-mi mai băteam capul cu cestiunile, pe care urma să le rezolvăm în congres.

Peste vre-o opt zile se ivia însă Eminescu, și azi, om mai mult bătrîn decât tîner, adese ori mi-l aduc aminte când îmi reîncep lecțiunile după vacanțele de sărbători prin recapitularea celor învățate în trimestrul trecut. Așa făcea și el: o lua de unde o lăsasem și recapitula întreaga discuțiune mai nainte de a merge mai departe.

Multe erau preocupările lui și felurite; aceasta era însă constanța, dela care se abătea numai precum pământul sub înfrierea celorlalți planeti se abate din când în când din drumul ce de veci i-s'a croit împrejurul soarelui.

Voiam la început să ne dăm seama de ce sunt propunerile ce avem să facem în politica noastră și cum avem să susținem aceste propuneri. Căutăm dar să ne dăm seamă, care sunt cauzele care sunt sursele prezentului, care sunt cauzele acestor schimbări și ce ar trebui să se facă pentru a evita lăturarea lor. Discutând astfel, am ajuns la urmări din urmă la convingerea îndeosebi pe mine, că fatală, că desfășurarea vieții sociale se face cu necesitate organică, că timpurile noastre sunt cuprinse în prezent ca pădurea deasă în ghindă și că sunt zadarnice silințele noastre, care voește ceea-ce nu este în natură, crurilor să se întâmple. Nu ne ducem, nu ne căutăm, ci suntem duși — ziceam noi — aici înainte ne frământam spre a ne izbăvi cum au să urmeze lucrurile în viața noastră română, și e lucru firesc că toate noaptele scurte pentru o asemenea discuțiune.

E de mult de atunci, mi-e însă în minte că mi-a fost numai erî, căci viața mea întreaga a fost croită în discuțiuni. Pierduți în iluzii, care ni-le facem despre viitorul neamului nostru, ne iubiserăm amîndoi pe noi înșine, azi, după trei-zece și-doi de ani, când ne dăm seama doapre cele ce s'au petrecut, înțelegem tesc iluziunile ce ne făceam atunci și ne punem gândul că era ceva profetic în discuțiunile stămpărate ale lui Eminescu. El vedea în viața noastră cum au să vie lucrurile, și de aceea se abătea de violent față de cei ce nu vedeau lucrurile și se puneau în potriua desfășurării noastre naționale.

corp oficeresc maghiar. și în privința limbilor regimentelor s'a făcut progres în direcțiune națională. *Stăm în pragul unor reforme așa de mari* — zice — *că partea maghiară, a armatei comune, va avea inimă și suflet maghiar* nu este mult. Guvernul urmărește politică națională cu deplin succes. În parlament, în țară și în corpul funcționarilor, a sistat semnele marșiei și prin asta a făcut serviciul *liberalismului* maghiar.

Are dreptate contele Tisza, că „liberalismul maghiar“ a făcut serviciu, pentru-că „liberalismul“ acesta peste tot nu e liberalism și cuvântul numai d'aceia îl folosește, numai d'aceia tiranizează în numele lui, ca să amăgească alegătorii, și să se poată susține cât mai mult la putere.

Vedem deci, programul ministrului președinte în nuditatea sa, și vedem și aceea că programul ce contele Tisza i-a dat alegătorilor ei, stă în flagrantă contradicție cu principiile, simplitudinea și faptele sale de acum.

Acum opiniunea publică română, tot mai claruitor numai un lucru așteaptă, *când se vor declara deputații români din partidul liberal, respective când vor părăsi acel partid? pentru-că acestea nu sunt vederi liberale ce contele Tisza vesovoltă, căci în rezultatul lor final, întesc la restituirea stărilor dinainte de 48. Este deci reacționar în grad superlativ.*

Suntem apoi curioși a ști, n'au nici un cuvânt de zis *alegătorii români a domnului contele Tisza?* Aprobă tendințele sale de maghiarizare? Introducerea „directivelor național maghiare“ în instrucțiune? Dacă este numai puțină demnitate în alegătorii români ai diuș Tisza, nu vor întârzia, în adunare publică, a-l vota necredere pentru-că s'a girat liberal înaintea lor și în realitate stă numai în serviciul *politicei de naționalitate maghiară*: i-a sedus prin urmare.

„Să fie lumină“.

— Reflexii la „Revista noastră“ și mai ceva. —

I.

Nu m'au supărat de loc reflexiile părintelui și prietenului Al. Muntean la cele scrise de mine la plănuita revistă a studenților teologi români.

Ca unul însă, care am cauza la inimă și fără alt titlu la întreaga afacere, întrucât m'am întrebuințat și eu de „expresiunea „angajarea înierimii încă de pe băncile universității“ luată din amintitul apel al prietenului N. Balan, și încât am avut privilegiul a-l cunoaște din graiu și intențiunile al cărora răsune menționatul apel — și până să urmeze rectificări mai comode —, îmi țin de datoriuță, pentru a preveni oare-cărei false înțelegeri pe la noi, și lașuresc (deși cam târziu), că expresiunea citată n'a fost întrebuințată, nici în apel nici de mine, și n'au vr'o intențiune de separatism. Aceasta e evident și din fapte.

Apelul a fost adresat și seminarilor noastre și a fost bine înțeles, dovadă caldă aderare seminaristilor. Afară de aceea în proiectul de apel relativ la condițiile între cari, cum și unde apară revista — plan ce s'a pus la dispozițiune seminarilor noastre în firul aceluiași apel — s'a făcut loc la muncă, deci și la cinstirea seminaristilor nostri, în măsura cum și-a închipuit a fi mai just autorul apelului N. Balan cum a clasat capabilitatea muncii ca cunosător al referințelor dela noi, fiind membru al bisericii din mitropolia noastră. Dar' și de altă parte, aceasta a fost numai proiect, supus spre frământare și colegială desbatere, o idee, care azi nu mai e proprietatea morală a vr'unui individ, și a colectivității studențimei.

Prin urmare ideia în sine, orf din care ar veni, trebuie să inspire și să călăuzască inimile și forțele intelectuale ale studențimei.

Ba, din cât îmi aduc aminte, în apel — înțeleg partea ce nu s'a reprodus în ziare, așa cum în acesta — a fost vorba și despre instituțiunea de comitate *coordonate*, în fiecare centru teologic, menite la cinstirea și elaborarea pentru revistă. Dacă nu s'ar fi intenționat tocmai *da capo*

înlăturarea până și a umbrei de separatism pe tema distincției între „academic“ și „neacademic“, atunci nu ar fi așa de frumoase și calduroase răspunsurile seminaristilor nostri.

Deci nimeni n'are să zică: „Noi suntem conducătorii“ — temerea părintelui Muntean, care încă bine știe, că mania de a fi conducătorii zădărnicește la noi nu odată cele mai nobile idei, jertfește cele mai vitale interese și instituțiuni.

Menționatul apel se radica mult mai sus de aceasta crimă „națională“: tinde a concentra forțele studențimei teologice, ca astfel, concentrate, să fie utilizate în interesul unei chestii ce nu s'a mai sulevat, la noi și e de o deosebită importanță mai ales pentru noi, cei-ce nu avem nici o singurică revistă teologică, nici modernă nici nemodernă, care să deie atențiune interesului de carte teologică.

Preot fără carte teologică — orb fără băț, cu care să-și pipăiască 'n cale.

Dacă însă pân'aci nu cartea teologică a fost preocupăția de frunte la noi — desi Marele Andrei prin exemplul său propriu tocmai aceasta cale o indicase când a câștigat bisericii organizațiunea autonomă — apoi nu urmează că și pe viitor să rămână aceasta chestie numai de a doua mână.

Pân'aci cine și cum a scris la noi? Literatura bisericească ni-e pe cât de neînsemnată pe atâta și de necetită. Au fost și sunt prea puțini aceia cari din propria iubire de carte au frunzărit și mai frunzăresc după ieșirea din seminar câte ceva în viață; în decomon domina ideea greșită, că cu eșirea din seminar al isprăvit cu cartea. Și nu era cine să poată stărpi aceste idei rătăcite; dar nu al fi avut nici ce prea oferi de lectură, înțeleg din celea scrise de al nostri. Cum se vor îndemna deci a ceti când nu se îndeamnă nimeni nici a scrie?

Războiul ruso-japonez.

A început toiu luptelor pe mare și pe uscat. Dela lupta dela Kintșou ambiul beligeranți se pregăteau din greu pentru lovitura de moarte. De odată cu începerea acestor maceșuri tot Japonezii sunt învingători. Despre luptadela *Vafangkun*, despre care o telegramă de ieri cu drept ne facea să presupunem, că Rușii au suferit o nouă derută, astăzi însuși generalul rus Stakelberg recunoaște, că Japonezii au raportat o insignă victorie. Și din celelalte puncte ale liniei armatei japoneze sosesc știri despre înaintarea cu forță a Japonezilor, despre retragerea și pâruiala Rușilor.

De asemenea sosesc vești și despre lupte pe mare, și scufundări de vase etc. Telegramele cari au sosit, sunt însă atât de confuze și contradictorii, în cât nu putem stabili, dacă flota rusă dela Vladivostoc s'a nimicit, ori că a suferit înfrângere flota japoneză. Este mai probabil însă că aceste vești se bazează numai pe informațiuni defectuoase, și că flota din Vladivostoc nici n'a făcut încercare să iasă la larg.

Londra, 17 Iunie. Telegrama particulare sosite din Tokio vestesc, că *Rușii au suferit la Sichan, în apropiere de Vafanghun o mare înfrângere. Rușii au lăsat afară de mulți morți și întreaga lor artilerie pe câmpul de luptă, căutând cei-ce au rămas în viață, scăpare prin fugă. Această derută a fost și din altă parte confirmată.*

Londra, 17 Iunie n. Ultimele lupte la Vafanghun au început Vinerea trecută dimineața. Focul artileriei japoneze a ținut până seara la 8 ore. Japonezii au atacat aripa stingă a Rușilor, cari au resistat energic, respingând pe Japonezi. *Și Rușii au suferit mari pierderi.*

Raport asupra luptei dela Vafangkun.

Petersburg, 17 Iunie. (Oficial) Generalul Kuropatkin raportează Tarului Nicolae următoarele:

Dela generalul bar. Stackelberg am primit la 15 Iunie pela ora 1-20 noaptea următoarea telegramă:

La 15 Ianuarie am avut de cuget să atac aripa dreaptă a adversarului, dar în momentul, când trupele destinate spre acest scop au început să încunjure aripa dreaptă a armatei japoneze cu succes, Japonezii mi-au atacat cu forță maiora aripa dreaptă, așa, că m'am văzut silit să trimit toate rezervele nainte. *Pe trei drumuri a trebuit să ne retragem spre Nord. Pierderile noastre sunt grave, dar încă nu sunt cunoscute. Focul artileriei contrarului a nimicit în sensul strict al cuvântului bateria noastră a treia și a patra a brigădei I. de artilerie. Dintre 16 tunuri 13 au fost complect rulate și au rămas pe câmpul de luptă. Atitudinea trupelor era la culme. Partea cea mai mare numai la ordin repetit a încetat cu lupta.*

Londra 17 Iunie. Din Niucivang se raportează: De ieri începând se aude până aici energie bombardament. După mezul nopții două baterii rusești au traversat orașul. Ieri după amiază două divisiuni ale armatei lui Kuroki au înaintat spre Kaitșu cu scopul de a ataca pe Ruși pe la spate. Totalul armatei ruse, care de prezent se află în luptă, este aproape 30.000 de oameni. În Londra este așteptată victoria Japonezilor cu toată siguranța, care poate trage după sine marea catastrofă a Rușilor.

Tokio, 17 Iunie. Un detașament al armatei lui Kuroki a luat Duminecă Tulontien. A alunecat și rănit o trupă constătătoare din 300 Ruși și 300 călăreș bandiți chinezi, care s'a retras în direcțiune localității *Tabbo*. Rușii au lăsat îndărăt trei morți și doi răniți, cari aparțin regimentului 16 siberian. Celelalte pierderi nu sunt cunoscute. Japonezii n'au avut pierderi.

Londra, 17 Iunie n. Asupra luptei de lângă insula *Iki* circulă două vești. Conform uneia Japonezii au reușit să prindă pe toate trei vasele rusești, ear conform unei telegrame din Tșifu Japonezii au pierdut un torpilor și cel mult dacă două incușișătoare rusești au putut scăpa spre Nord.

Tokio 17 Iunie n. În regiunea vestică a peninsulei Liao-Tong Japonezii au raportat învingere strălucită și decisivă. Luni și Marți armata rusă, care a sosit dinspre Vafangtien cu două divisiuni și jumătate a atacat armata japoneză, care era la sud-vest dela Liaoyang. Armata japoneză era împărțită în două coloane și Marți d. a. la 5 ore a început bombardarea pozițiilor adversare. După o luptă desperată de două ore coloana japoneză a cucerit pozițiile rusești. Alte două coloane venind dinspre *Vășu* a atacat pe dușman, care a fugit spre Vafangtien. Mercuri armata japoneză a înaintat spre Liaoyang și a atacat aripa stângă a Rușilor. La 9 ore aceste două coloane s'au unit cu cealaltă armată japonă. Cavaleria a înaintat dinspre *Tasikao* atășându-se mai târziu grosului armatei. La *Talissau* a încunjurat pe adversar din toate părțile și după o cerbicoasă luptă l'a bătut total. Armata rusă s'a refugiat spre Nord, lăsând 15 tunuri cu tir repede în mâinile Japonezilor.

DALNY.

Rușii, părăsind prea repede Dalny, n'au avut timp să distrugă orașul, care, după o lună aproape, va deveni baza operațiunilor îndreptate spre Port-Arthur.

De altminteri lucrul e simplu și conform legilor războiului, dar pentru Ruși ia un sens ironic când ei compară aceea ce Dalny promitea să fie, cu ceea-ce este. În Iunie 1898 se hotărîse crearea portului și în August 1899 se ordonă construcția orașului. Despărțirea portului militar Port-Arthur de portul comercial Dalny a fost mult lăudată atunci. Și dacă până atunci se mai văzuse construindu-se fortărețe pentru apărarea marilor centre comerciale, pentru prima oară s'a văzut acum părăsindu-se o fortăreață existentă spre a se construi alături un oraș.

Ciudat! Sa invocat argumete militare pentru îndreptățirea acestui mod de a lucra: nu era destul loc la Port-Arthur pentru Vancover și pentru San-Francisco, pe cari voiau să le întemeeze.

În urma întâmplărilor dela 27 Maiu, asemenea argumente se mai combat; dar poate spune că falsă în prima concepție, crearea portului Dalny n'a fost de cât un șir de greșeli în execuție.

Voind să aibă două porturi, cu toate că nu era nevoie de cât de unul, ar fi trebuit să aleagă pentru cel de al doilea golful întins și bine adăpostit al Pigeon-ului, ear nu golful Victoria, pustiu și expus vînturilor dela Nord. Iarna, aceste vînturi împiedică intrarea portului cu gheturi; o agitare continuă a mării stingherește mișcările vaselor, cari numai cu mare greutate izbutesc să abordeze cheiul. Nu era nici apă destulă la Dalny pentru o populație aproape de 400.000 locuitori; numai râul Melan-ho, ale cărui ape sunt tulburate de scurgerile din câmpurile vecine, udă orașul.

Cu toate aceste neajunsuri, se construia mereu la Dalny. După un plan calculat și simetric, cu compasul autocratic al lui Petru cel Mare, se trăsese liniile a trei orașe: orașul administrativ, orașul european și orașul chinez. Numai cel d'întăiu prospera, al doilea creștea și se întindea mereu văzînd cu ochii; erau biserici pentru toate culturile, oteluri, un muzeu, un teatru, patru bănci, o bursă, o piață, mai multe așezăminte de instrucție. Străinii, cari treceau prin acele strade extraordinare, aveau impresia că se află în mijlocul schelelor unei expozițiuni; li-se arăta ca locuitori doi birjari, cazaci din Transbaikal, care n'aveau ee să facă trăsurile lor.

Îndoindu-se chiar Rușii de succesul întreprinderii, se îndoiau sacrificiile bănești; se înființă la Vladivostok institutul oriental, un serviciu rus de navigație incredințat societății de drum de fier de Est chinezesc, etc. Cu toate acestea, comerțul național ca și cel străin rămase surd la stăruințele guvernului. Un semn caracteristic: băncile erau la Dalny, dar casa de economie la Port-Arthur.

Ca să se nimicească cu ori-ce preț această rezistență se făcu din Dalny capătul liniei de drum de fier al Estului chinezesc. Și pentru ca Port-Arthur să fie lipsit de proviziunile aduse din Vladivostok și Nagasaki se interzise corăbiilor să-l mai abordeze. Se stabili la Dalny vamă chinezească, așa în cât comercianții din Port-Arthur trebuiau să renunțe la afacerile lor cu China, sau să ocolească, cu mari pagube, pe la Dalny.

Aceste proceduri stricau Port-Arthurului, fără să aducă vre-un folos însă portului Dalny. În 1903 se cita numai două case private, și acelea în construcție încă, aparținând funcționarilor Rubinstein și Alexandrovki. Aceste case n'au putut fi isprăvite, așa încât până ce n'a încetat cu desăvîrșire, un singur moment Dalny n'a încetat de a duce o viață oficială. Sfîrșitul violent, după o carieră iluzorie, nu poate să lase nici o părere de rău. Rușii s'au ușurat de niște cheltueli atât de grele, zicându-și că aceasta este sfîrșitul unuia lucrul și începutul altuia. Ei își vor aduce aminte că războiul și incendiul au fost pentru ei mult timp mijloace de reînnoire. Pentru un popor atât de tînăr și atât de plin de viață greșala de la Dalny nu este nici de cum de neîndreptat: aceste sunt păcate de-ale tinerețelor, de cari au destul timp să se lecuiască în maturitate... dacă nu vor muri până atunci.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1904

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

XVIII. *Premiul Alexandru Bodescu*, divizibil, de 1500 Lei, împreună cu 1000 Lei dăruitiți de Ioan Kalinderu, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Monografia economică, statistică și socială a unei comune rurale din România și a unei comune rurale românești de peste graniță. — (Deciz. 20 Martie 1904.)

Autorii se pot povățui, între altele, după lucrările de aceeași natură ale D-nului A. Buchenberger, în special ancheta agrară a Marelui Ducat de Baden și principiile politice agrare germane (*Grundzüge der deutschen Agrarpolitik I*; după lucrările lui Leplay (colecțiunea intitulată *Les ouvriers européens*), mai ales pentru metoda acestui autor, precum și *Monographies de communes*, și în fine după alte lucrări de acest fel.

Terminul prezintării manuscriselor la concurs este până la 1 Septemvrie 1905.

XIX. *Marele Premiu General Ioan Carp și Maria Carp*, 7000 Lei se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Pregătirea trupelor pentru războiu în instrucție și conducere cu exemple istorice și practice. (Deciz. 20 Martie 1904.)

Lucrarea se va prezenta în stil concis, românesc și ostășesc, cu înlăturarea de cuvinte străine și scrisă cu ortografia Academiei.

Lucrarea va fi originală a unui singur ofițer, fără colaborarea și consfătuirea cu alții, fără a fi ofițerul sustras de la serviciul său. În plicul închis cu numele autorului se va asigura îndeplinirea acestei cerințe — pe cuvînt de onoare.

Lucrarea va cita pe toți autorii întrebunțați și folosiți la fiecare caz special.

Sunt excluse în mod absolut de la primire lucrările cari nu vor îndeplini condițiunile de mai sus, precum și compilațiuni sau traducțiuni.

Premiul fiind însemnat și timpul acordat în destul de lung, el se va acorda numai unei scrieri excelente.

Manuscrisurile vor fi scrise cu mașina.

Terminul prezintării manuscriselor la concurs este până la 1 Septemvrie 1905.

XX. *Premiul Statului Lazăr*, de 5000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1907 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Cercetări originale asupra pelagrei în vederea etiologiei și combaterii boalei. — (Deciz. 26 Martie 1902.)

Lucrarea va cuprinde:

1. Izolarea materiilor toxice ale porumbului stricat.

2. Determinarea varietăților porumbului și a gradului de alterațiune, precum și a altor condițiuni în cari se dezvoltă acele materii toxice.

3. Stabilirea acțiunii patologice a acelor materii toxice.

4. Stabilirea legăturii între substanțele vătămătoare ale porumbului și pelagră.

5. Stabilirea specificității pelagrei și a substanțelor specifice active contra acestei boale.

Terminul prezintării manuscriselor la concurs este până la 1 Septemvrie 1905.

XXI. *Premiul Adamachi*, divizibil, de 5000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1907 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Înrăuirile curentelor străine în evoluțiunea limbii și literaturii române din secolul XIX. — (Deciz. 3 Aprilie 1902.)

Lucrarea se va face după următorul program:

Starea culturală a țerilor la sfîrșitul secolului XVIII.

Elementul slavon și elementul grecesc în limba vorbită și scrisă.

Învățămîntul public și privat sub înrăuirea grecească.

Manifestarea curentului francez la educațiunea claselor superioare.

Văcăreștii și poezia lor. Cum se învîta românească? Mișcarea literară sub domnia Caragea Vodă și Eforia. Teatrul de la Cișinău roșie și Domnița Ralu.

Alexandru Suțu Vodă și Eforia teatrelor țară.

Cheorghe Asachi și Gheorghe Lazăr. Separarea românească și începuturile ei. Eliade-Rădule. Tipografiile române și cărțile bisericești și școlare. *Curierul românesc și Albina Moldovei*.

Societatea filarmonică din București și Eliade, Cămpineanu, Aristia Asachi. Începutul teatrului român. Scriitorii și traducătorii matiei.

Limba oficială, limba literară și limba bită. Primi poeți și primele poezii.

Curierul de ambe-sexe. Teatrul străin și teatrul român. Lupta pentru statonizarea gresului scenei naționale. V. Alexandri, C. gruzzi, M. Kogălniceanu. Mișcarea literară în dova. Scrieri și publicațiuni.

Reportoriu. Actorii. Rezultate obținute înrăuirea educațiunii date tinerimii române în Franța și Germania asupra culturii naționale.

Punctul român. — *Zimbrul. Gazeta Moldovei*.

Starea societății române la mijlocul secolului trecut. Limba și Literatura în școala țării.

Sf. Sava și Academia Michăileană. Mișcarea de reînviere culturală.

„Gazeta Transilvaniei“. — *Foaia de minte, inimă și literatură.*

Duelgii și Bonjuristii. Influența franceză și influența germană asupra spiritelor și nărilor noastre sociale în acea epocă.

Teatrele (francez, german, italian). Cărțile didactice. Poeziile, romanele străine și italienele noastre.

Profesorii ardeleni, bănățeni și bucovineni și înrăuirea curentului germano-latin asupra culturii naționale.

Terminul prezintării manuscriselor la concurs este până la 1 Septemvrie 1906.

XXII. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1907 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoricul căilor ferate din România și influența lor din punctul de vedere economic, social și politic. — (Deciz. 6 Aprilie 1902.)

Lucrarea va cuprinde:

I.

1. Istoricul concesiunilor și proiectele anterioare concesiunilor Strussberg și Offenbach.

2. Concesiunile Strussberg și Offenbach și creșterea lui Strussberg, constituirea Societății acționari care a luat continuarea afacerii.

3. Organizarea căilor ferate, controlul și principiile de exploatare, rentabilitatea și vicile ce aduceau căile ferate dezvoltării economice a țării în timpul cât a existat Societatea acționarilor căilor ferate.

4. Dificultățile interioare și exterioare și mulțumirile la cari a dat loc regimului concesiunilor. Motivele pentru cari s'a luat în vedere cumpărarea lor.

(Va urma.)

DIN ROMANIA.

Institutul Otteteleganu A904. Cu începutul viitorului an școlar 1904—1905 se vor înființa în institutul de fete dela Magurele de Ioan Otteteleganu și înființat de Academia Română, sub înaltul patronaj al M. S. R. cărora li se vor da, conform dispozițiunilor emise de către guvern, o creștere de pensie și instrucțiunea cuvenită unei „bune mame de familie” fără pretențiuni sau lux.

Cursul va fi de 5 ani de studiu și de practică. În acest timp elevele vor avea în întreținerea în institut și nu vor putea merge în școala în tot intervalul de 6 ani, afară de cazuri de forță majoră.

Sunt admise în institut copile născute în țară, părinți români săraci, pe deplin sănătoși, până la 5 August 1904 au împlinit 12 ani, și nu 14 ani, au pregătirea ce se dă în școlile primare din România și au obținut la termi-

cursului primar cel puțin media 7. Candidatele
 cu clase secundare au să prezinte certificatele
 secundare, având media cel puțin 6.

Nu se admit dispense de nici un fel.

Două surori sau două vere primare nu pot
 admite în institut.

Părinții elevelor ce vor fi primite în insti-
 tut nu pot să-și ia fiicele de sfintele sărbători ori
 să voie elevelor să petreacă în familie de va-
 canțe.

Părinții aspiranților ori reprezentanții legali
 ai acestor au să trimită — până la 5 August
 1904 — cererile însoțite de naștere, actul de
 vaccină, actul de paupertate, în care se va arăta
 numărul copiilor, și atestat școlar despre ter-
 minarea claselor primare, la Academia Română,
 Calea Victoriei Nr. 135, pentru Comisiunea Fun-
 dației Oteteleșanu, care examinând actele și
 luând informațiunile ce va crede de cuviință, va
 dispune ca concurențele, ce îndeplinesc condiți-
 unile mai sus precisate, să fie supuse la un exa-
 men de primire, prin care se va constata gradul
 de pregătire în ceea-ce privește cetirea și scrierea,
 analiza etimologică și cea sintactică, cele patru
 operațiuni, geografia și istoria țărilor române.

Concurențele cari nu sunt din România se
 admit fără examen de primire, în virtutea ates-
 tatorilor obținute în școlile similare din patria
 lor, și au să trimită la Academia Română, tot
 până la 5 August, cererile însoțite de actele enu-
 merate mai sus pe cum și un atestat medical.

Rezultatele examenului se vor supune dim-
 preună cu toate actele, printr'un raport, Augu-
 stului protector al Academiei Române, M. Sa Re-
 gelui căruia îi aparține a decide în privința pri-
 mirii.

Examenul se vor începe în localul Acad-
 miei la 9 Septembrie 1904. orele 8 dimineața.

Cu începerea dela 16 August părinții pot
 ridica actele de naștere, de vaccină și de studii
 cu cari au înscris copilele.

PARTEA LITERARĂ.

Istoriografi vechi — Istoriografi noi.

De

Teodor V. Păcățianu.¹⁾

În anul 1902 a apărut în Blaj o carte,
 intitulată «Vechile episcopii», de dl cano-
 nic Dr. Augustin Bunea.

Cartea a atras atențiunea cărtuarilor
 și bărbatilor de știință ai neamului nostru
 asupra autorului, care nu de mult (1900)
 a prezentat pentru prima oară în public
 ca istoriograf științific.

Și dacă dl canonic Dr. Bunea răsare
 în țara noastră ca istoriograf, stăpân pe
 metoda critic științifică, făcându-se vrednic
 de onorurile cuvenite unui om de știință,
 nu este mai puțin adevărat, că studiile sale,
 concluziunile studiilor sale, au și tulburat
 unele patriarhale despre trecutul neamului
 și bisericii noastre.

Savantul profesor dela universitatea
 din București, dl Nicolae Iorga, neobositul
 scrutător și luminător al istoriei neamului
 românesc, făcând cercetări istorice și în
 patria noastră, pe baza descoperirilor sale,
 ajunge la similare concluziuni cu dl Bunea,
 relativ la trecutul nostru național-bise-
 ricesc.

Să luăm concluziunea principală, co-
 mună amândurora, — lăsând la o parte
 cele secundare, a căror analiză nu intră

în cadrul unui articol de ziar și nici nu
 este gândul nostru — care este:

*Mitropolie ortodoxă-română în Ardeal
 nu a existat înainte de Mihai Viteazul. Cel
 dintâiu «mitropolit»²⁾ al Belgradului a fost
 Ioan de Prislop, instituit de strălucitul și vi-
 teazul Voevod asasinat pe câmpia Turzii.*

În fața acestei concluziuni se ridică
 întrebarea: Cum rămânem cu «Vechea mi-
 tropolie», cu «dogmele istorice» stabilite
 de luminații și inimoișii nostri istoriografi
 vechi?

Aceasta este o nouă «teorie roesieri-
 ană», de astădată în contul bisericii orto-
 doxe-române!

Chiar așa să fie, — «după o lungă
 și laborioasă cercetare, executată într'un
 mod magistral, Rösler ne lasă o foaie albă,
 rămânând ca alții s'o umple»...³⁾

Și la această muncă, de a umple
 «foaia albă», pusă în prospect de patriar-
 chul științei românești, s'a angajat cel din-
 tâiu, dl Teodor V. Păcățianu, redactorul «Te-
 legrafului Român» din Sibiu.

Dl Păcățianu pornește să răstoarne
 «noua teorie». D-Sa încearcă a susține
 existența din străvechi a mitropoliei în
 Alba-Iulia, 1) pe baza diplomei regelui Ma-
 tia, dată la anul 1479, prin care, la ruga-
 rea mitropolitului Ioanichie din Belgrad,⁴⁾
 regele scutește pe preoții de legea grecească
 din Maramureș de plățirea taxelor, pe cari
 înainte le plăteau regelui; 2) pe diploma
 regelui Vladislav, dată la anul 1494, prin
 care se întăresc drepturile și prerogativele
 mănăstirii sf. Arhangel Mihail din Mara-
 mureș și se poruncește egumenului Ilarie
 (instituit la 1391 printr'o scrisoare a pa-
 triarhului Antonie din Constantinopol) să
 arate cuvenită supunere și ascultare episco-
 pului de Muncaci și arhiepiscopului din
 Transilvania⁵⁾, (pp. 28 și 29); și 3) pe o
 copie latinească a hrisovului lui Matei Ba-
 sarab Voevodul Munteniei, dată în anul
 1700, în care se amintește despre «recon-
 struirea» reședinței arhiepiscopicești din Alba-
 Iulia, pe timpul lui Mihai-Viteazul, ruinate
 «prin vechime».

Acestea au fost argumentele și ale
 istoriografilor nostri vechi, în spriginul «ve-
 chei mitropolii». Pe acestea le răstălmă-
 cește și dl Păcățianu, cu multă vervă și spi-
 rit, pentru a răsturna noua teorie.

Ca element nou, aduce dl Păcățianu
 pentru spriginirea teoriei existenței mitro-
 poliei române înainte de Mihai-Viteazul,
 un argument *a contrario*, și anume, acela
 de a dovedi prin istoria patriarhatului sâr-
 besc din țara noastră și Serbia, că Ioani-
 chie, din diploma dela 1479, mitropolitul
 în Belgradul Serbiei n'a putut fi, ear' în
 Ipeș n'a fost deci trebuia să fie al Bel-
 gradului din Ardeal (Alba-Iulia), a fost dar
 capul bisericii române-ortodoxe din țara
 noastră.

În ce măsură vor suporta scapelul cri-
 tic al istoriografiei moderne aceste argu-
 mente? Să vedem!

Cele două diplome din veacul XV-lea
 le avem numai în copii dela 1721;⁶⁾ prin
 urmare «nu putem jura» pe autenticitatea
 sau mai exact, pe infalibilitatea lor. Vom
 învedera mai la vale un exemplu justifi-
 cativ al acestui scepticism. Dar luându-le

chiar de autentice,⁷⁾ credem că nu sunt
 suficiente, ca dovezi pentru susținerea «ve-
 chei teorii», când ne gândim numai și nu-
 mai la rudimentarele cunoștințe și pregătiri
 ale piserilor: vremii și la posibilitatea în-
 curcării lor în de-ale geografiei și cuno-
 ștințelor de titluri și demnități din depăr-
 tate, din adâncimile țării sau chiar din
 străinătate.

Dacă, mergem mai departe cu analiza
 și ne oprim la documentul relativ la «re-
 construirea» reședinței «vechei mitropolii»
 din Alba-Iulia, documentul citat de dl Pă-
 cățianu va servi tocmai pentru răsturnarea
 teoriei susținute de d-sa. Și eată pentru-ce:

Dl Păcățianu a luat documentul prin in-
 termediul dlui Dr. I. Ardelean («Istoria die-
 cesei gr-cat. din Oradea-Mare») după o
 traducere latinească greșită, din Petru Ma-
 ior. Pe când hrisovul, în textul lui auten-
 tic, românesc a fost publicat în «Archi-
 vul» lui Cipariu! și în locul cu argumen-
 tația nu sună, ca după traducerea latinea-
 scă: «a căru (Archiepiscopului) casă resi-
 dențială ruinată prin vechime s'a făcut și
 arădicat din fundament de cătră princi-
 pele și Domnul Io Mihail (Viteazul), —
 citextul autentic este: «care dintru a sa
 temelie iaste făcută și înălțată de repositul
 Io Mihail Voevod».

Concluziunea, ce se impune, pe baza
 acestui document, evident, e în favorul
 «novei teorii» și absolut contrară «dogmei»
 «vechilor istoriografi», și a dlui Păcățianu.

Dacă după aceasta tot ne mai preo-
 cupă gândul de a reconstrui vechea mi-
 tropolie română, e neîndoios, că argumen-
 tele de până aci, utilizate și de dl Păcă-
 țianu, nu sunt suficiente — pentru a um-
 plea «foaia albă», lăsată de dnii N. Iorga
 și A. Bunea.

Dar să fie chiar cuvântul acestor în-
 vățați cel din urmă în aceasta chestiune,
 — ce am pierdut noi, Românii ortodoci,
 prin aceasta, ce a pierdut falnica și sfânta
 noastră biserică?

Să fi fost numai «sate și preoți» aceia
 cari ne-au conservat neamul, scumpa limbă
 și legea strămoșească: să fi fost archiereii
 veacurilor de întunecime și durere pentru
 neamul nostru numai nește rătăcitori — cu
 mândrie și putere se ridică astăzi biserica
 ortodoxă română, în fruntea Românilor
 din țara noastră, validându-se ca o sin-
 teză a aspirațiilor și idealului poporului
 nostru.

Ș'apoi dacă prin greul trecutului ace-
 stui neam și bisericii Românilor din Un-
 garia și Ardeal ne aruncăm ochiul, — tot
 vom mai găsi și câte un senin scăpător
 spre țintele viitorului; vom găsi Vlădicii în-
 țelepți ca Iorest, eroi cari luptă cu sabia con-
 tră păgânilor pentru păstoriții români și
 mor moarte de martir, pentru biserica și
 neamul românesc, ca Sava Brancovici.

Și drept să spun, credința mea este,
 că nu adevărurile istorice spuse de dl Dr.
 Bunea, au amărit pe frații săi ortodoci și
 au pus în mâna dlui Păcățianu condeiul,
 pentru apărarea «punctului de vedere isto-
 ric ortodox», — căci:

„Istorie sunt n'am frate..."

ci degradarea sublimelor noastre figuri, — din
 trecut, din acel trecut, în care neamul ro-
 mânesc întreg era una cu una sa biserică,

¹⁾ În tipografia arhidieceșană din Sibiu a apărut
 sub acest titlu un studiu critic în chestia vechei mitro-
 polii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

Studiu dlui Păcățianu cuprinde 174 pagini 8° m.
 se împarte în următoarele capitole: 1. Dogme istorice.
 2. Părințele Bunea ca scriitor. 3. Punctul meu de vedere.
 4. Argumente vechi. 5. Noua teorie. 6. „Nadoralbenis“.
 7. Decretul regelui Vladislav. 8. Mănăstirea Voevodului
 Mihai-Viteazul. 9. Vicariii Episcopilor latini. 10. Sava
 Brancovici. 11. „Unirea“. 12. Încheiere.

Prețul 2 coroane.

²⁾ Semnele citațiunii semnifică opinia dlui Bunea.

³⁾ B. P. Hașdeu: Etymologicum magnum. IV
 p. XXV.

⁴⁾ Poate fi mitropolitul de Belgradul Serbiei.

⁵⁾ Poate fi Transilpina (Muntenia).

⁶⁾ N. Iorga: Sămănătorul 1904 p. 316.

⁷⁾ Nu am la îndemână „Notes et Extraits II“ și
 „Socoteile Sibiului“ lucrări ale dlui profesor N. Iorga,
 pentru a vedea argumentul său în această privință; dar
 d-sa se declară (Sămănătorul I. e.) că nu jură că „cele
 două acte sunt întocmai așa, cum le cunoaștem.“

— decretată dintr'o impulsione confesională.

Un martir al bisericii strămoșilor mei, care biserică este și a strămoșilor domnului Bunea, să primească porecliri nemeritate și să fie judecat, de un istoriograf critic român, după ticlurile procesuale ale vrășmașilor noștri firești?

Un sfânt al tradiției poporului, să fie timbrat de pregătitorul ingenuchiării biserice sale?

Aci dl Bunea n'a făcut știință! 1)

Istoriograful trebuie să fie senin, cu sufletul cald pentru suferințele și gloriile trecutului, cu gândul spre un larg, întins, sublim ideal — al tuturor...

Incontestabil este însă, că dl Dr. Bunea a dezvoltat și dezvoltă o valoroasă și rodnică activitate istorică; și este de sperat, că va deștepta o activitate de aceeași natură, va provoca o reacțiune, ca să zic așa, și în cercurile ortodoxe, — doresc și sper să nu fie șoviniste confesionale.

Ar fi de dorit, ca o emulație să se pornească între cele două biserici române din patrie, în studiul trecutului; — din partea noastră să se scotocească mai mult arhivele, 2) să se studieze mai intens istoria neamului și bisericii noastre, căci lumina adevărului va întrece în splendoare orice idile patriarcale.

Pentru a încheia acest articol, mă întorc la cartea dlui Păcățanu, a cărei citire m'a îndemnat să scriu cele înșirate.

Cartea dlui Păcățanu, „Istoriografi vechi — Istoriografi noi“, din punct de vedere științific, fără îndoială, prezintă scaderi, după-cum acelea au fost indicate mai sus. Dar, fiind scrisă cu multă vervă, în mod plăcut, ușor și atrăgător, cuprinde totodată gruparea unui material însemnat și interesant, asupra cesiunei în litigiu între D-Sa și școala modernă, — astfel, că poate fi citită cu plăcere. Poate fi citită cu folos, fiind-că deslușește amănunte prețioase, relative la trecutul bisericii noastre și neamului nostru.

Ar fi de dorit să citească cât mai mulți cartea dlui Păcățanu; apoi cartea dlui Bunea: „Vechile episcopii“; „Sate și Preoți“ a dlui prof. univ. N. Iorga, — și apoi și mai de dorit ar fi, ca acei tineri ai noștri de pe la universități, cari se pregătesc pentru istorie, să nu se mulțumească cu foaia albă a noii teorii — cum i-am zis — „roesleriană“; ear' cei ce se dedică istoriografiei, să nu pregete de a petrece vre-un an doi și în seminarul istoric dela universitatea din București.

Ab Oriente lux!

S. Secula.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 17 Iunie 1904.

— Sărbătoarea din Belgrad. Cu ocaziunea aniversării proclamării Regelui Petre, populația a făcut Suveranului o călduroasă manifestațiune de devotament.

Răspunzând la discursul de omagiu al primarului din Belgrad, Regele a condamnat încercările ce se fac pentru a induce lumea în eroare și a o face să creadă că există o deosebire între

1) Un judicios articol în această chestie a apărut nu de mult într'un sciletion al „Telegrafului Român.“

2) Dl Dr. Alexici, care de mult studiază în Arhivele Statului din Budapesta, prea puțin ne dă, deși D-Sa n'ar fi tocmal „diletant.“

devotamentul populațiunii din Belgrad și aceea din restul țării.

Aniversarea proclamării Regelui s'a sărbătorit conform programului.

— **Atentat în contra guvernatorului general din Finlanda.** Așa se vede, atentatele împotriva oamenilor mai însemnați ai Rușilor țin pas cu înfrângerile lor din Mandșuria. Din *Helzingfors* vine știrea, că acolo s'a făcut azi înainte de prânz un atentat contra guvernatorului general *Bobrikow*. Fiul senatorului *Saumann* a rănit grav pe guvernator cu două focuri de revolver în edificiul senatului. Glonțul d'întâin a pătruns în partea de jos a trupului lui *Bobrikow* atingându-l și stomachul, ear focul al doilea l-a rănit ușor pe guvernator în gât. *Atentatorul s'a sinucis.*

— **Examen.** Dumitru *Frâncu*, Ioan *Hossu* și Nicolae *Șiclovan* au obținut diploma de ingineri dela polytechnica din Budapesta.

Sincere felicitări.

— **Litograf premiat.** Monarchul a conferit litografului erarial pensionat *Aloisiu Kriszta* (?) ca recunoștință a serviciilor prestate cu zel și abnegare, crucea de argint pentru merite.

— **O Celebritate artistică.** Zilele trecute s'a comemorat la Roma aniversarea morții primei mari actrițe italiene, *Isabella Andreini*, care a murit în 1604 — acum 300 de ani.

Isabella n'a fost numai o celebră actriță care încântase pe *Maria de Medici* și pe *Enric IV*, dar și o poetă și o femeie foarte frumoasă care a fost cântată de celebrul *Torquato Tasso* și de alții.

Mormântul ei poartă aceste inscripții: „Religiosa, pia, Musis amica et artis scenicae caput“ și cealaltă: „Si caret gemmis, non caret lacrimis“.

— **Oaspe rar în Budapesta.** Profesorul facultății de medicină dela universitatea din *Santiago* (Chile), *Dr. Collo Garcia*, făcând o călătorie prin Europa, a venit și la Budapesta, unde a cercetat clinica de chirurgie. Profesorul *Garcia* n'a avut cuvinte din destul să laude cele-ce a văzut, zicând că așa oraș de o situațiune atât de plăcută n'a văzut până acum. Va fi spus-o sincer ori numai din curtuasie, nu cercetăm, că în câtva fi și adevărat. Dar să privească mai bine în giur de sine dl profesor, și se va convinge, că așa stări, ca în capitala Ungariei de asemenea nu va fi văzut.

— **Goethe la Roma.** În cursul lunii Iunie se va așeza la Roma la *Vila Borghese*, statua lui *Goethe*, pe care Imperatul *Wilhelm* a dăruit-o orașului etern.

Suveranul german a trimis pe sculptorul *Eberlein* ca să așeze statua, ear la inaugurare va fi reprezentat printr'unul din fiii săi.

— **Voluntar sinucigaș.** Se anunță din *Oradea-Mare*: *Voluntarul Eckstein Herman* erl a făcut încercare de sinucidere cu arma sa de serviciu. Glonțul n'a atins părți mai delicate și în chipul acesta se crede că va rămânea în viață. Causa sinuciderii este deranjarea materială a tinărului.

— **Böhm Adolf a murit.** *Böhm Adolf* directorul de bancă defraudant, care abea cu câte-va zile înainte, căpătase dela ministrul de justiție concediu din temniță ca să moară în sinul familiei, a murit azi-noapte.

— **Atentat la tribunalul din Teresianopole (Szabadka).** În sala de pertractare a tribunalului din capitală deja de două ori până acuma s'au întâmplat chiar sub ochii juzilor incidente și scene revoltătoare, provocate de acuzați și acuzători, cărora le lipsește puterea de a se stăpâni cel puțin atunci, când sunt în fața judecătorei. Acum vine știrea din *Teresianopole* că și acolo s'a întâmplat un incident analog. De patru zile s'a pertractat la tribunalul de aici un proces criminal pentru falsificări de cambii și înșelătorie. Inculpații erau *Jimpil István* și *Erdösi Hermann*, (probabil că ambii sunt niște jidani perciunați) cari au falsificat un cambiu de 40.000 coroane pe numele unei privatiere bogată cu numele *Matilda Knezevics*. Președintele *Szerdahelyi Sándor*, care a condus pertractarea cu mult tact și iubire de adevăr, a patra zi a anunțat sentența, prin care *Jimpil István* a fost condamnat pentru tovarășie

la crimă la 1 an temniță, ear *Erdösi Hermann* pentru falsificare de documente private la 1 an în decursul cetirei motivelor din partea prietintelui, *Erdösi Hermann* a început să strige nebun: — *Mințește președintele, nu pot asigura mințiți!*

La asta președintele a escortat pe furia criminal în o sală laterală, strigând necontenit: — *Impușc pe președinte! Aici trebuie să verse sânge!*

După-ce criminalul a fost pus în fier, din nou adus în sala de pertractare, pentru ceti sentența deplină. La un loc din motivul sentenței, acest *Rolando* furios, cu fața formată de mânie a *asvirlit cu căciula în dinte* între cele mai frivole sudalme. Această țare mișelească semită a produs mare confuzie în publicul auzitor. La cererea procurorului *Atzél criminalul a fost deținut*, care ieri a scris o epistolă din temniță familiei sale din *Neopoliș*, și în care declară, că *deloc ce va scăpa din temniță, va împușca pe președinte*. Epistola a fost custrată de către procuror.

Vedem, că de un timp încoace avem face cu un nou soi de criminali, cu cari sensul legilor existente, ci statarial ar trebui cotit cu toată asprimea.

— **Sentență în procesul anarhiștilor Marsilia.** Tribunalul din *Marseille* a terminat deja procesul ridicat în contra unor anarhiști eari voiau să omoare pe președintele *Loubet* incidentul călătoriei sale la Roma. Conjurarea a fost descoperită la 9 Aprilie. Poliția a arestat pe *Giovanni Micaele* a declarat la o adunare președintele *Loubet* nu este ertat să se înfățișeze cu viață din Italia. Martorii *Nardone* și *Burani* au mărturisit, că cu această ocaziune chistul *Micaele* s'a apărat, că asta a zis-o din glumă, și că în timpul petrecerii lui la *Marseille* n'a părăsit locuința. Asta au vădit-o prin mai mulți martori. În lipsa probelor suficiente tribunalul l'a și achitat pe *Micaele* *Cazzalani* însă, care a scris cuvântul moarte pe trestul lui *Loubet*, a fost condamnat la 6 luni temniță, ear *Pommi*, care a agitat contra președintelui, la 2 luni carcer.

— **Un incendiar.** Din *Pilsen* se telegrafează că în comuna *Putzried* din *Bohemia* s'a iscat un foc, care a mistuit 26 case. Focul din birăria *Francisc Schureida*, care puțin timp înainte a fost deținut, deore-ce se presupune că el a pus foc la casa sa. Tărânișii păgubiți în urma acestui incendiu s'au înarmat și s'au dus la tribunal, unde au cerut tins estradarea lui *Schweida*, ca să-l omoare. Tribunalul a fost pus sub formal asediu, căci *Schweida* a putut fi mântuit de furia mulțimei numai de către gendarmărie numai cu greu.

— **Procesul lui Velimir Todorovici.** Se telegrafează din *Belgrad*: *Velimir Todorovici* s'a început pertractarea procesului în contra fostului ministru de interne *Velimir Todorovici*, care e acuzat că a deținut din banii statului pe când era reprezentantul statului sârbesc în afacerea proprietății Negoiiului.

— **O nouă fundațiune a lui Carnegie.** *Carnegie* a primit vestitul binefăcător american, cum se vede din *Stockholm*, a făcut o mare fundațiune seama universității din *Gothenburg*. La această universitate până-acum pentru limba germană engleză a avut catedră comună, care în urmă a fost ștearsă de către guvernul suedez din cauze de economie. În urma asta *Carnegie* a oferit prin intermediul consulului suedez 200.000 Marce ca fundațiune pentru catedră de lingvistică și pe mai departe a acestei catedre un umanitar fără păreche, care are parte numai pentru ajutorarea instituțiilor din Suedia, ci și pentru cele alte țări.

— **Iubileul de 50 de ani a imnului Wacht am Rhein.** Imnul național german *Wacht am Rhein* este anul acesta de 50 de ani incidentul iubileului din *Krefeld*, unde s'a născut *Carol Wilhelm* a compus cântecul și s'a arangiat mare festivitate. Statua lui *Wacht am Rhein* a fost încoronată în fața unui public numeros ear casa, în care a locuit artistul a fost înălțată cu o tablă comemorativă. După festivitățile un cor de 800 bărbați a cântat „Wacht am Rhein“.

— Epilogul turburărilor din Zarand. Doi la rezece inși au fost scoși din mulțimea turburărilor din Zarand, duși pe banca acusaților și pedepsiți pentru vina ce era a tuturor, că s'au asvirlit. S-a dovedit însă că resvirlirea era numai petul, iar cauza era instigația mizerabilă din partea „apostolilor” socialiști, dar pentru aceia nu instigatorii ci instigații au ajuns pe banca acusaților. Apărătorul țeranilor Români a fost Dr. Stefan C. Pop, care a făcut o analiză judicioasă a mișcărilor socialiste din comitatul Aradului, a avut o iconă dreaptă a volnicilor administrațiilor și în fine a argumentat că acusații, nu s'au făcut vinovați de crimă de împotrivire autorităților, cu ce sunt acusați. Tribunalul a pedepsit pe George și Petru Pocriser la 4—4 luni, Ion Selezan, Todor Hai și Petru Selezan la 3—3 luni, Vasile Curta, Vasile Drăgan, Mitru Varga, Leute Gerbovan, Mitru Gerbovan, Irimie Gerbovan și Todor Varga la închisoare de câte o lună. Atât procurorul cât și apărătorul au apelat.

— Clubul sinucigașilor. America este țara oamenilor bizari. Acolo să ved simpli lucrători ajungând prin înțelepciune și prin geniu miliardari, vânători de ziare și savanți cu reputație universală, dueluri îndrăznețe, sinucideri extraordinare, în sfârșit tot ce se petrece acolo iesă din limita obișnuită.

În America până și sinuciderile își au originalitatea lor. În bătrâna Europă desperatul de viață se strangulează sau își trage un glonț în cap: în moderna Americă acel desperat de viață se urcă pe cel mai înalt edificiu și se asvirlă din vârful lui.

Bizariii Americani au mai presus de toate instinctul asociației. Breslași își au clubul lor: oameni cu anumite gusturi, înclinații și predispoziții se constituiesc în anumite societăți.

Cei desgustați de viață și hotărâți a eși dinea au constituit și ei într'un club. Acest club există în New-York de vre-o 15 ani, și s'a desființat de curând prin moartea ultimului membru.

Statutele acestui club obliga pe membri să se sinucidă. Toți cei 13 membri care îl alcătuiau și-au pus capăt vieții.

Curios club, nu e așa? Dar nimic din ceea-ce se petrece în noua lume nu mai surprinde pe omul european care s'a obișnuit să vadă în America țara minunățiilor.

De unde isvorește acest gust al morții, care împinge pe American la cele mai extravagante sinucideri?

Tocmai din prea buna stare materială a acestui continent.

Americanul îmbogățit sau moștenitor de milioane se simte cuprins de spleen, urit îl torturează, gustul morții îl devorează. Nu e destul de bogat și de rafinat pentru a găsi o distracție și o consolare în artă, în arta veșnic mângâietoare pentru sufletele bolnave.

Nu are nici imaginația destul de dezvoltată pentru a gusta senzații noi, creând spectacole noi; nu are nici simțurile atât de rafinate, cum le aveau Romanii din vremea decadenței, pentru a găsi o distracție în mâncări și beuturi rare.

Prea marea bogăție, puțința de a-și satisface ori-ce capricii, îl desgustă de viață și atunci, într'un suprem moment de spleen, își pun capăt vieții prin procedee bizare.

Noua lume îmbătrânește prea de timpuriu...

— Numărul jidovilor de pe pământ. Anuarul societății jidovești pentru statistică aduce un raport asupra numărului complet al Jidovilor de pe pământ. Conform acestei statistice cei mai mulți Jidovi trăiesc în imperiul rusesc. Numărul lor înspăimântător este aci de 5.082.000. Urmează apoi Monarchia noastră cu 1.994.000, Germania cu 590.000, România cu 269.000, Afganistan cu 184.000 Anglia cu 179.000, Holanda cu 104.000, Franca cu 86.000, Turcia cu 82.000, Algeria cu 56.000, Abisinia cu 50.000, Italia cu 47.000, Tunisul cu 42.000, Persia cu 35.000, Siberia cu 32.000, Caplanda cu 30.000, Bulgaria cu 28.000, India cu 22.000, Arabia cu 20.000, Canada cu 16.000, Elveția 12.000, Grecia cu 8409. Mai puțin ca în Grecia se află Jidovi sporadici și în celelalte țări. Va să zică peste întreg rotogolul pământului sunt răspândiți. Numărul lor total este de 10.597.000 suflete. Mulți prea mulți, când te gândești că în țări liberale, unde se află în număr relativ disparent, falșii fi ai lui Israil sunt dăruitori de ton, grație tovarășiei lor cu elementele anticreștine. Ce va fi din Rusia, când se va introduce sistemul de guvernare din Apus, conform căruia și Jidovi au drepturi politice? Vor

face atunci Rușii cum făceau Spaniolii ori vor lua măsuri contra prepotenței jidovești cum bunăoară România. Primul cas va fi foarte anevoios, pe Jidanii expulsați nici o țară nu i-ar primi, al doilea va aduce mari neplăceri și Rusiei.

— Atentat contra unui mare comerciant din Triest. Contra marelui comerciant din Triest Giuseppe Morpurgo s'a făcut o încercare de omor, precum se telegrafează de acolo, eri la ameză în localul societății izraelite de binefacere de pe Via Torre, al cărei vice-președinte este Morpurgo vorbia cu alți câți-va membri ai direcțiunii în birou, când doi comercianți levantini au intrat la el. Unul dintre aceștia i-a spus, că este Marcu Hanel din Corfu, de unde a sosit la Trieste în Ianuarie anul acesta, ear acum ar voi să se întoarcă napoi în patrie, dar n'are spese de călătorie.

De aceea imploară ceva ajutor. Morpurgo i-a răspuns să aștepte, că ajutorul îl va primi în ziua în care va pleca. După aceea Morpurgo a mers în altă odaie, pentru a rezolvi și alte petițiuni de ajutoare. Abia petrecu aci. Morpurgo căte-va minute, când Hanel s'a furișat în urma lui vulnerându-l cu un pumnal. După atentat Hanel și soțul său au căutat să fugă, însă ambii fură prinși în stradă. Morpurgo care a fost grav rănit, crede că este jertfa unei răsunări, figurând el odată în procesul pentru calumniare contra ziarului *Il Sole* ca martor.

— Vitejie japoneză. Într'o epistolă la Petersburg un oficer rus se exprimă cu multă recunoștință și laudă asupra eroismului soldaților japonezi. Oficerul povestește următorul cas: Pe drumul către Feng-vang-ceng dintr'o speluncă începură trei soldați japonezi să tragă asupra deșertămintului nostru. Deoarece-țe trăgeau tot mereu în noi, ne vedeam siliți ori să-i alungăm, ori să-i prindem. Zece oameni de ai noștri se nizuiau din resputeri să se furișeze pe foale până la speluncă, ear ceialalți trăgeau neconținut. Dar de nimerit n'au putut pe nici unul, căci capul lor se putea vedea numai pentru o clipă, când țintea. Ajungând la gura spelunței, i-am provocat, să se predea. Ne-au răspuns cu un foc și mai strașnic. A trebuit să asediăm formal această mică fortăreață. Două japonezi căzură, atunci al treilea a eșit la iveală și cu baioneta pe pușcă a grăbit spre noi. Lovit de 10 gloanțe a căzut mort la pământ. Oamenii să lupte și să moară mai vitejește ca aceștia n'am văzut.

— O cursă interesantă. — O cursă cu drept cuvânt interesantă s'a terminat de curând la Queenstown, port situat pe coasta sud irlandeză, între două vase cu ventrele, plecate din San-Francisco. marele port american. Teatrul acestei întreceri de corabie a fost oceanul Pacific. Ținta a fost Europa și corăbiile au trebuit să treacă prin strâmtoarea Magelhan. Cei doi concurenți erau vasul engles „Dock-Carron”, din portul Glasgow și vasul francez „Jules Gomme” care fiecare încărcat cu grâne, au parcurs această distanță imensă într'un interval total de 12 zile, ceea-ce constituie un adevărat fenomen. Vasul englez are o capacitate de 2.015 tone, până când cel frances 1900. Căpitanul Clark părăsise orașul San-Francisco pe „Dock-Carron” la orele 1 dimineața, din ziua de 24 Decembrie a anului trecut, în timp ce „Jules Gomme” n'a plecat de cât în seara aceași zile. Două zile în urmă și vasul francez ajunse pe cel englez și izbutise chiar să-l întrecă. Luî „Dock-Carron” îi reuși în fine să ajungă vasul francez și merșeră împreună unul lângă altul. Cele două vase se perdură apoi și fură întimpinate de un timp rău, care opri merșul lor. „Dock Carron” aruncă în sfârșit ancora în rada din Queenstown, Joul după ameză, ear vasul cel francez ajungea în același timp la Falmuth.

— Creștinii din China. După datele misiunilor numărul creștinilor în China este de 80.000. Numărul acesta e cât se poate de mic față de proporția colosală (400.000.000) a imperiului chinez, însă considerând creșterea lui repede în anii din urmă, e o apariție destul de însemnată. La 1842 în întreg imperiul se aflau numai 6 creștini. La 1857 deja 1000, în 1873 s'a urcat la 23.515. iar în 1886 la 20.000 în ultimile două decenii numărul creștinilor s'a împătrit.

Felurimî.

Vorbirea cu voce tare. Vorbirea cu voce tare are influență puternică asupra trupului. Vestitul naturalist Cuvier era în tinereța sa slab, prăpădit. Suferea de-o boală de piept și toată lumea îl credea oiticos. Ajungând profesor, Cuvier fi nevoit să vorbească, să țină lecții, conferințe, discursuri și minune, Cuvier se făcu sănatos. Cunoscutul filosof englez Brown de asemenea cu plămâni bolnavi a putut trăi multă vreme, ținând discursuri și prelegeri. Este deci drept, că preoții de aceea ajung la vîrstă înaintată, pentru-că vorbesc cu glas tare și cântarea face, ca toate despartiturile plămânilor să se deschiză, aerul să pătrunză până în culele cele mai ascunse ale plămânilor și sângele din plămâni să circule cu mai multă vioiciune. Cea mai mare parte din artiști sau artiste, cari nu duc viață destrăbălată și neregulată, trăește o viață lungă. Dr. Pardor zice astfel despre cântare: Cântarea e unul din exercițiile cele mai bune și mai sănatoase, deoarece-țe are influență minunată atât asupra trupului, cât și asupra dispoziției sufletești. Sufletul împovărat de griji, de preocupări, de senzații neplăcute, să ușurează, îndată ce aude sunete vesele. Ear omul luând însuș parte la cântare, pieptul să lătește, plămâni să întind și omul respiră adînc un aer dătător de veselie, de viață și de sănătate.

— Oraș de femei. În America există un oraș de 1500 locuitori, în care femeia este totul, ear bărbatul nimic. Orașul acela fericit se chiamă Decatur și se află situat în Michigan. Primarul e femeie; consilierii sunt femei și toți slujbași orașului sunt femei. Tot o femeie are și direcția postelor. Același fenomen în viața privată: Preotul este o femeie, paraclisier tot o femeie; birtași, cărciumari, cismari, timplari, șelari, căruțași, toți sunt membrii sexului frumos. Ear bărbaii cresc copii și îngrijesc de ale casei!...

De prin lume. — New-York-ul și Parisul țin să se deosebiască de lume: primul se poate mândri că posedă cel mai mare budget municipal, al doilea că este orașul cel mai dator Recorduri tot atât de puțin de invidiat unul cu altul.

Temperatura mijlocie a insulelor Britania s'a mărit aproape cu un grad în cinci-ze de ani... Ar trebui încă secole nenumărate Angliei spre a nu mai fi atât de rece și cețoasă.

— Groenlanda nu poate fi considerată ca paradisul grădinarilor și țara favorită a agricultorilor: cel mai mari cartofi produși de pământul ei întrec abia în mărime o alună.

— În San-Francisco se numără o cărciumă la fie-care 22 de locuitori. Eată un adevărat record.

— San Laurențiu, unul din cele mai mari fluvii ai Lumei-Nouă, este înghețat în fie-care an timp de patru luni. De sigur că patinatorii canadieni n'au de ce să se plângă.

Adâncimi de ocean. Sondagele cele mai profunde, cunoscute până astăzi, erau acele obținute în 1874, aproape de Japonia, de către *Tuscapan*, și cari erau de 8524 metrii adânci. *Wnarten* dă într'o revistă noui descoperiri în această privință, anunțând că „*Penguin*”, făcând 4 sondage în oceanul Pacific, între insulele Karnaec și Amis, a găsit adâncimi de 9428 metrii.

Bibliografi.

A apărut:

Istoria lui Ștefan-cel-Mare pentru poporul român, compusă de dl. profesor universitar N. Ivrga și tipărită cu cheltuiala ministerului instrucțiunii publice și al cultelor.

În frumoasa emulațiune ce se manifestă în general în vederea serbărilor pe cari întreg neamul românesc le organizează pentru comemorarea unuia din cei mai străluciți Voevozi naționali, scrierea d-lui prof. N. Iorga este binevenită să ne istorisească viața și vitejeștile fapte ale Marelui Domnitor.

Numele autorului, un adânc cunoscător și un neobosit cercetător al trecutului nostru istoric, ne scutește de ori-ce altă recomandăție.

Se poate citi Istoria lui Ștefan cel Mare scrisă de dl. N. Iorga cu încredințarea că va afla viața și faptele lui Ștefan Vodă după dovezi, documente de o netăgăduită valoare și un riguros adevăr istoric.

Este de asemenea inutil să stăruim și asupra stilului.

Cartea este scrisă în adevăr pentru popor.

Economie.

Arad, 18 Iunie.

Colonisări în comitatul Sălajului. Getim în „Gazeta de Duminecă“: Ministrul de agricultură, Talián Béla, se ocupă cu ideea de a face colonii în comitatul nostru. Primadată a cugetat la frumoasa comună românească Buciumi. Aici voește a cumpăra posesiunea d-lui Kethely, și a-o populariza cu unguri.

BURSA.

Bursa de cereale și efecte.

CEREALE:

— Cursul pieții din Budapesta —

— 16 Iunie 1904.

GRĂU.

Grâu dela Tisa — — — — —	9.27—	9.45
„ din Banat — — — — —	9.05—	9.05
„ din Nordul Ungariei — — — — —	8.97—	—
„ din Bacica — — — — —	9.00—	—

Prețuri de încheiere oficiale:

Grâu de toamnă (Oct.) c. — — — — —	9.06—	9.07
Săcară de toamnă (Oct.) c. — — — — —	6.81—	6.82
Ovės de toamnă (Oct.) c. — — — — —	5.87—	5.88
Porumb pe Iulie c. — — — — —	5.20—	5.21
„ pe August c. — — — — —	5.32—	5.33
„ pe Maiu 1905 c. — — — — —	5.49—	5.50
Rapita pe August — — — — —	10.45—	10.55

Cursul pieții din Timișoara.

— 8 Iunie 1904 n.

Raportul societății Lloyd:

Grâu 75 klg. — — — — —	7.90—	8.—
„ 76 „ — — — — —	8.10—	8.15
„ 77 „ — — — — —	8.20—	8.25
„ 78 „ — — — — —	8.30—	8.35
Secară — — — — —	6.—	6.10
Orz — — — — —	5.40—	5.50
Ovės — — — — —	5.00—	5.05
Ovės albe — — — — —	5.15—	5.20
Porumb — — — — —	5.10—	5.15

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diocesan din Arad 30 Maiu (12 Iunie) 1904 Nr. 3200 se escrie licitațiune pentru renovarea sf. bisericii gr.-or. rom. din Șimand (comt. Arad), cu prețul de esclamare în general 8196 cor. 25 fil.

Licitațiunea verbală și cu ofertele închise se va ținea la **12/25 Iunie 1904**, la orele 10 a. m. în casa bisericii.

Planul: specificarea de spese se poate vedea la subsemnatul conducător al oficiului parochial și la arhitectul I. Nig a Arad (Atzél Péter u. 1 sz)

Cel-ce voește a primi lucrarea are să depună un vadiu de 10% în bani gata.

Șimand, 2/15 Iunie 1904.

Augustin Beleş, cond. oficiului parochial.

270 1-3.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

În comuna Berzova să caută un faur și un barbier. Cari voesc se ocupe acest loc, să se adreseze la Vaseljan Popovici, inv. pens. în Berzova.

268 2-3

Stabiliment de Hydrotherapie.

„Wällischhof.“

Stațiune de tren și poștă Brunn — Maria — Euzersdorf, 30 min. departe de Viena. 236

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer de soare, massage, electri-sare, gimnastică svedă etc).

Prețuri moderate

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului: Dr. Marius Sturza.

— **Alteța Sa ducele Iosif Rohan** scrie despre *fluidul Elsa al lui Feller*, că efectul surprinzător al acestui remediu întrece ori-ce așteptare, și că și lui în adevăr i-a făcut însemnat serviciu, din care cauză îl și recomandă ca un leac de casă inomisibil. *Fluidul Elsa al lui Feller*, cum este știut acum pretutindeni, ajută sigur și repede contra celor mai multe morburii, ca: junghiuri, dureri de oase, podagra, influența, febrinteli, inflamațiuni (aprindeți), boale de piele, dureri de ochi, vedere slăbită, lipsa de apetit, răgăeli, răni provenite din arsuri, degerături etc., deja după câte-va fricțiuni membrele bolnave se întăresc și se tămăduesc. 12 sticle mici ori 6 sticle duble pentru 5 cor. trimite francat unicul preparator *Eugen V. Feller*, farmacist de curte, *Stubica*, Centrale Nr. 81. (Com. Zagreb). Să ne ferim de multele fabricate false fără valoare, provăzute cu aceeași etichetă, și să nu întrelăsăm ocasiunea de a face o încercare ca acest leac de casă. 252 2-2

Spre orientare.

Cu onoare subsemnatul am deschis în Arad, strada Salacz Nr. 3 (lângă berăria Kis-Pipa) un biou general de informațiuni.

Stăm în legătură cu institutele de bani externe și interne și așa suntem în plăcuta situațiune a esopera celei mai favorabile imprumuturi, replătibile în anuități, pe termene cele mai lungi posibile și pe lângă cel mai ieftin etalon și anume:

Pe case, edificări, pământ, mai departe credite personale și de grupări.

Mijlocim: cumpărări de mobile și imobile, arândări de locuințe și realități. Esoperăm: concesiile de majorități, căsătorie etc.

Primim: încasări de pretensiuni, de note, urmăriri particulare și observațiuni discrete în cauze familiare.

Primim: arangierea între comercianți, particulari și creditorii lor, esoperări de amânări etc.

Câștigăm informațiuni esacte și demne de tot crezământul în ori ce direcție și despre împrejurările personale și materiale pe lângă cea mai *desăvârșită discreție*.

Basat pe acestea rugăm pe on. public, că imprumuturi nefavorabile ce eventual au deja, precum și ori ce imprumuturi noi, mai departe cumpărări de mobile și imobile, esarândarea lor și celelalte afaceri înșirate mai sus să binevoiască a se adresa cu încredere biuroului nostru și a ne însărcina cu afaceri, asigurând on. public anticipativ, că ori ce însărcinare vom îndeplini-o în modul cel mai prompt și culant, ca în chipul acesta să binemerităm încrederea ce se va pune în noi.

Cu deosebită stimă.

Klonda și Szatmáry

proprietarii biuroului general de informațiuni.

Arad, Strada Salacz Nr. 3.

271 1-3.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *comptabil* la institutul de credit și economii *Pop* societate pe acții în *Lugoș* prin a să eschide concurs.

Cei ce doresc a reflecta la acest vor avea să-și înainteze recursurile adresa direcțiunei până la 15 Iulie provezându-le cu documentele de cuștiune și atestate despre praxa de până

Postul să dotează cu salar anual 2000 K.

Oficiul va fi de a-se ocupa cu gust a. c.

Lugoș, la 15 Iunie 1904

Direcțiune

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Bert

(Berta-Testvérek).

Arad, Andrásy-té

Telefon 386. Telefon

Deposit bogat în fer și mărfuri de diferite instrumente, în ferării pentru și edificii, cuptoare de fer de Nadrágding de primul rang. Mașine (spargertru bucătării de Olanda elegante, spec pentru economia de casă, dulapuri ghiață.

Arme Jeralh și Piper, puște pentru vânătoare. Monopol de vânzare a coaselor de oțel, rabás Béla și a pompelor de stropit peronosporiei pe lângă o garanță de 1 Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile. Filuri și briciuri.

Deposit esclusiv «AHOI».

Pe seama ținuturilor savauga e unicul deposit al strului de argint: VEN pentru cuptoare.

Comandele din provincie se efectuează pe prețurile ieftine de zi. Nr. 2

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă una cor pe lângă trimiterea anticipativă a plus porto poștal de 30 fileri expedite se face franco sub legătură în bloc pentru a fi scutite contra frângerii: 100—750 bucăți francarea se face pe 72 fileri. Cu rambursă spesele de expedite sunt cu mult mai mari.

Biuroul de administrațiune

Ingusz I és Fia

Arad

Editor-proprietar: George Nichia

Redactor responsabil: Ioan Russu-Sirlian

FISCHER KÁROLY

Producător de pânze pe drot, de impletituri de drot, de site și de funduri de drot de oțel pentru paturi.

ARAD, József főherceg-ut 8. szám.

Recomandă diferitele sale fabricate de pânză de drot (de aramă), fer și de pânză de drot suflat cu ține, care află în deposit) mai ales pentru mori, fabrici și pentru scopuri economice, recomandă de asemenea sitele pentru ciururile ventilatoare Bacher.

Pregătesc impletituri de drot pentru îngrădit grădini, parcuri, curți pentru găini și păduri de sălbătăciuni, construiesc paturi (potreacuri) de ales petricele, năsip și cărbuni de peatră pentru scopuri de zidire, de mine, de grădinărit, grilaje pentru ferestre la pivnițe și magazine, receptori de schintel pentru paturi la locomotive și de fabrică.

230

Funduri de drot de oțel pentru paturi, curți pentru putina de a se ținea curate sunt foarte recomandabile. Diferite site de păr, fer, cupru (aramă) și mătășă, paturi pentru tabac și site pentru cernut, precum și tot felul de obiecte nelușurate aci se pregătesc și construiesc în calitate cea mai bună pentru prețuri moderate.

CORNEL TĂMĂȘDAN

neguțator de condimente, delicatose și ape minerale în ARAD

Calea Arhiducelui Iosif Numărul 12.

Recomandă depositul său bogat arangeat, unde se poate găsi: mărfa colonială, delicatose, cea mai bună cea din străinătate, rum, procurate din sursele cele mai renumite, tot felul de ape minerale, vinuri din patrie și străinătate, șampanie franceză și ungară, cognacuri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

— Sămânțe de sămănat de ale lui Mauthner. —

Pachetare gratuită. La cumpărare cu bani gata 20% rabat.

— N-rul Telefonului 419. —

158 20—20

Telefon 473.

Arnoul Károly urmașul lui Melocco Péter

Fabrică de cement, de piatră artificială de cement, de mozaic și plăci de marmor roman și venețian, ca întreprindere pentru zidire de beton.

179 —15

Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-utca Nr. 13.

Plăci de marmor-mozaic roman și venețian. Plăci de piatră artificială cu 4 și 9 ramuri. Lăspezi de marmor-mozaic cu 4 și 9 ramuri pentru pavosarea trotuarelor și la keramit și de curte. Aceste fabricate se pregătesc cu presa hidraulică cu ajutorul presiunii atmosferice de 300 cm². Mare deposit de țevi de beton ovale ori rotunde în orice mărime. Canalizare din beton concavizat între praguri încrucișate. — împiedecarea umezelei edificiilor și pivnițelor. Plăci de acoperit, pietre artificiale hexaedrice. Rezervoarii, receptacule de gaz și vase de încălzit pentru băi. Tot felul de lucruri de asfalt.

Catalog în limba maghiară și germană gratuit și franco!

Vindecarea deplină a boalelor secrete.

Să nu negați nime într-o chestiune atât de gîngășă a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul instrumentelor speciale actuse din străinătate poți afla punctual locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât de adînc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza acestui examen poți cu siguranță afla și calea pe care a ajuns să vindecearea răului, ceea ce fiecare o poate face acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Dacă cineva nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu deamăruntul și după ce va fi examinată va primi desigur șirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisoare pune mărca de răspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard sau la cerere espresă se retrimit.

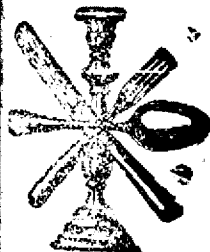
Un astfel de leucitor și curățător e Institutul special al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesti-ut 10) unde cu bunăvoință și conștiințositate capătă ori-cine (bărbat sau femeie) deasurări asupra vieții sexuale unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc, trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără confruntarea ocupațiilor zilnice dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metodeli sîn propriu de vindecare și casurile cele mai neglijate, boalele de beșică, de țevă, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, poala alba, boala de sînge, de piele și toate boalele ce se țin de organele sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă lasuși dr. Palócz dela 10 ore în. a. până la amiază.

Adresa: Dr. Palócz mediu de spital, specializat. Budapesta VII, Kerepesti-ut 10.

237

Gratuit un Schnellieder și o cumpănă pentru culină

Pentru prețur nepus de echitabile trimit în toate părțile următoarele:

124 15—24

mărfuri de argint mexican.

- 6 cutițe de masă de argint mexican.
- 6 linguri de masă
- 6 furculițe
- 12 lingurițe mici de cafea
- 6 cutițe pentru desert
- 6 furculițe pentru desert
- 1 lingură de scos zămă
- 1 lingură de scos lapte
- 2 candelabre elegante pentru salon.

toate din argint mexican.

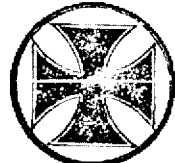
46 BUCĂȚI numai 650 Fl.

Afară de asta ori-cine comandază dela mine primește drept cadou o cumpănă p. culină gratuit. Argintul mexican este un metal alb (și dinlăuntru) pentru a cărui calitate și durabilitate primesc garanție pe 25 ani.

Comandele să îndeplinesc contra trimiterei banilor ori și pe lângă rambursă din depositul:

Scheffer D. Sándor
Budapesta,
VII, Bezerédy-utca 3 szám.

Crucea ori steaua electro-magnetică dublă.

D. R. G. M. Nr. 88.503.

Vindecă și recrează pe lângă garanță: reuma, asthma (respirația grea), insomnia, epilepsia, nervositatea, lipsa de apotit, clorosa, durerea de dinți, migrena, impotența, influența, precum și tot felul de boale de nervi. Bolnavul cel ce nu se poate vindeca în decurs de 44 zile, îi întorcem banii imediat. Celui ce nu îi mai ajută nimic, să încerce cu aparatul meu; căci sunt convins despre efectul sigur al aparatului meu.

Prețul unui aparat mare 6 cor. e a se folosi la boale de nervi cronice.

Prețul unui aparat mic 4 cor. se folosesc la boale mai ușoare.

Comandele le îndeplinește în patrie și străinătate:

Scheffer D. Sándor
Budapesta,
VIII, Bezerédy-utca 3 szám.

Pentru 3 coroane trimiți 4 1/2 kgr. (circa 50 bucăți) de săpun de toaletă fin

bucăți alese de săpun de suc de lili, de rose, de iorgovan, de violele, de reședă, de lasmin și de clopoșele.

Pe lângă anticipațiune ori rambursă expediază:
Scheffer D. Sándor
Budapesta,
VIII, Bezerédy-utca 3 szám.

Întreprindere de pompe funebre în A. R. A. D.

Piața Anbrassy-tér 20 sz.

Nr. Telefonului de zi și noapte 515.

Serviciu de noapte.

Arangiază înmormentări dela 15 fl. în sus până la cea mai pompoasă.

In deposit are în mare cantitate coroane de flori artificiale și dantele, sicrie de metal și lemn, coferișe diferite, perini și tot felul de obiecte trebuincioase la înmormentări. Imprumută ori-ce fel de obiecte de gală pentru înmormentări, parastase, care funebre, și pentru flori, furgoane.

Sarcofaguri

257

de metal: nickel, alpacca, tulla, aramă roșie, aluminiu etc., metale nobile se pregătesc în

Fabrica lui

Beschorner M. A.

Primește transporturi și exhumarea de cadavre în orice parte a țării pe lângă taxă minimă.

Întreprindere de pompe funebre

ARAD,

Piața Andrassy-tér 20 szám.

Primirea în posesiune a unui atelier

pentru

reparaturii de obiecte de aur, argint și giuvaericeale.

Respectuos aduc la cunoștința On. public, că am primit prăvălia pentru reparaturii de obiecte de aur, argint și de giuvaericeale, ce se află în Arad, str. Széchenyi Nr. 1, sub firma **Regényi Kálmán**.

Fac tot felul de reparaturii pe lângă prețuri ieftine.

Cumpăr tot felul de aur calcat și lucruri de argint pe lângă prețurile cele mai înalte.

Rugând binevoitorul sprigin al On. public, rămân cu deosebită stimă

153 19—25

CHRISTIAN JÓZSEF

ARGINTAR.

Strada Széchenyi nr. 1.**BIEDL JÓZSEF**

coloritor și pictor de odăi, imitator de lemn și marmură
Arad, piața Libertății (vis-à-vis de statuie).

Primește toate lucrările ce se țin de branșa asta, chiar și cele mai grele. 187 13—25

Pictări de odaie,

precum și coloriri și imitari de lemn indigen sau exotice (foderare) în execuție de gust,

pe lângă prețuri moderate.

Primește tot odată curățirea locuințelor de tot felul de insecte, pe lângă garanție. Comandele din provincie prompt și grabnic.

— La comande pe seama bisericilor rabat. —

Salon de moda pentru dame!**ARAD, Vörösmarty-uteza 3. szám.**

Am onoare a strage binevoitoarea atențiune a on. public de dame din loc și provincie asupra articolelor de vă primăvara sosiți în salonul meu de modă pentru dame, care figurează deja de mai mulți ani sub numele

L Á Z Á R C Z.

pe strada Vörösmarty-uteza Nr. 3, unde se poate vedea

pălăriile de dame și de copii

procurate dela prăvăliile de primul rang din Budapesta, Paris și Viena.

Vând și mărfuri confecționate de mine și tot odată îndeplinesc comande echitabil, în toată privința convenabile.

Cu stimă! Salonul de modă de dame alui **LÁZÁR Cz.** Vörösmarty 3. sz.

Preț efitin, executare gingașă, simplă și fină.

Primește eori-ce comandă cu privire la branșa aceasta atât în loc cât și din provincie.

ca împrumut pe amortisație cu**4%**

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a vârștă I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preșților, ofițerilor, ofițerilor de stat și privașilor, dărilor, industriașilor se acordă împrumuturi cu garanșii dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitorii private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utea 15. (Firma improcolată.)**Bani**

226

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weitzer János, palatul minorișilor. — Lângă edificiul postelor.

Simșind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înșinșăm în

un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, cravate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amesurat celor mai scrupuloase preș și celui mai escelent gust după ultima modă franceză și engleză, la dorinșă confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de juioane, blouse și negligé.

Întreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritorului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclamă mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratului public curent și la dorinșă primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, că dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să și reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi la 15 l. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp.** ARAD, Str. Weitzer (palatul Minor

Comandele din provincie primim cu mulșumită și la dorinșă punem la disp. ori-căruia fie personal fie prin agentul nostru, colecșia bogată de

Dintre scrisorile de mulțumită, cari trec numărul de 60.000 pe cari farmacistul EUGEN V. FELLER, Stubica, Centrale nr. 81 (com. Zagreb) le-a primit a recunoștință pentru medicamentului său

Fluidul ELSA al lui Feller

în cauza lipsei de spațiu publicăm numai câte-va drept specimene de laudă și recunoștință.

D-lui Eugen V. Feller, farmacist Stubica (com. Zagreb) Centrale nr. 81.

Binevoiti a-mi trimite de loc 30 sticle duble din escelentul D-tale fluid Elsa, de care mă folosesc deja de doi ani cu rezultat strălucit, de când fac praxă medicală.

Rog a mi se trimete cu rambursă. Cu deosebit respect.

Praga. Med. Dr. Francisc Kittel.

Poți publica în toate ziarele că fluidul Elsa al D-tale, mi-a făcut atât mie cât și cunoscuților mei serviciul excelent, așa de pildă în casuri de rheuma în degetele dela mână, de dureri de cap, dureri de spate, dureri de ochi, etc. — Fluidul Elsa al D-tale îl recomand tuturor și îți sunt foarte recunoscătoare pentru acest leac.

baronesa Geramb.

Nevasta mea a pătimit zi și noapte de dureri de cap și urechi, văetându-se de vjeite în cap, acum după folosirea fluidului Elsa au încetat toate relele.

Fogarassí Papp István.

(Világos (Arad m))

Mamă mea de ani de zile suferia de junghiuri în picioare și mână, am încercat multe leacuri, dar fără rezultat. De când folosește binecuvântatul fluid „Elsa“ al D-tale, s'a tămăduit de tot.

Kis Úsz (c. Torontal) Henric Thürjung.

Deja înainte cu mai mulți ani aveam în obraz o rană mare și ochii mei erau slabi, acum de când folosesc fluidul Elsa simțesc tămăduire completă. Mai multor a folosit contra durerii de dinți și tusa.

Fél (com.) Ioan Bors

Mulți cunoscuți și prietini de ai mei laudă medicamentul excelent al D-tale. Mai întâiu i-am simțit efectul eficace la

mine, care pătiam de dureri de șele și înțepături dureroase, cari după trei ungeri și fricțiuni cu fluidul Elsa au disparut.

Szentas. Ludvig Kiss

Eram într-o situațiune nespus de îngrijitoare: simțiam în membre dureri și slăbiciune, deja mi se încuibase în cap ideis, că trebuie să renunț la viață, și că nu voiu putea eși din iarnă, dar după ce am folosit 4 sticle din fluidul Elsa, am revenit la nouă viață.

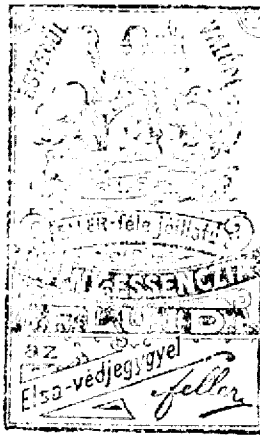
Vép. Stefan Farsang.

Nu pot întrelăsa ocașiunea fără să nu mă declar asupra efectului strălucit și minunat al fluidului D-tale „Elsa. La tratarea cu acest fluid a rheumei, de care suferiam am simțit astfel de efect, pe care la folosirea altor medicamente nu l-am simțit.

Nagy-Kanizsa. Emeric Cizmadia.

Pretutindent este cunoscut deja. că fluidul Elsa al lui Feller ajută cu efect sigur contra celor mai multe morburii, ca: ferbințeli, influența, dureri de pept, de cap de dinți, înțepături, sgârșciuri, împunsături, vedere slăbită, dureri de stomac, răgușală, flegmă, boale de nervi, slăbiciuni, dureri de spate, inflamațiuni (aprinderi), răni provenite din arsuri, morburii de piele, ameteți, umflături, insomnie, morburii de gât, respirație grea, lipsa de apetit și alte multe rele.

Pe fie-care sticlă de întrebuintare a fluidului Elsa veritabil al lui Feller (fluidul esenței de plante mirositor al lui Feller cu marca de scutire „Elsa“) trebuie să fie marca de scutire pe care o arată figura aci publicată, provăzută cu signatura proprie Feller și numele Elsa.

În timpii din urmă imitatorii răuvoitori nu numai Elsa-Fluidul, dar chiar și marca improtocolată la tribunal au imitat-o. Imitațiunile le poreclesc adese-ori cu numirile Elza-Fluid, Gold-Elza-Fluidul, Salvator-Fluid, Horgony-Fluid ș. a. Să păzim dară ca să nu fim înșelați și să nu primim de cât acel Fluid, care poartă numele lui „Feller“.

Autoritățile medicale l-au examinat și l-au aflat de bun. La expozițiile din Berlin, Roma,

London, Paris și Nițza, fluidul Elsa Flui eelabr a obținut premiul de aur și crucea de argint, iar în timpul mai nou premiul de argint al ordinului crucei roșii spaniole.

Adevăratul Elza Fluid al lui Feller se comandă prin rambursă postală (utánvét) sau dacă trimitem banii înainte.

Prețul e următorul:

12 sticle sau	6 sticle duble	5 cor.	— fl.
24	12	8	60
36	18	12	40
48	24	16	—
60	30	20	—

Mai puțin de cât 12 sticle, pachetate în lădițe, cu modul de întrebuintare și franco nu se trimite.

Gratis se dă la fie-care duzină comandată de nou „Elsa-Fluid“ 1 sticlă. Păziți-vă de imitații.

Numai fluidul Elsa al lui Feller este veritabil! Dacă o epistolă s'ar perde, este recomandabil a se trimite recomandată.

Lângă „Fluidul-Elsa“ se recomandă tuturor bolnavilor de stomac ca cel mai bun mijloc purgativ „Pilule-Elsa“ Rabarbara ale lui Feller de miș de ori probate. E nestricăcioasă. Are efect sigur și grabnic fără nici o durere. Ajută la mistuirea mâncărilor. Escelent medicament la cele mai multe boale de stomac. Un pachet (6 cutii) 4 cor. trimise franco și cu instrucțiuni. Numeroase scrisori de recunoștință.

Să ne ferim de înșelători.

252

Pravul veritabil „Elsa“ al lui Feller în contra insectelor! Pravul acesta nim-cește insectele stricăcioase din oddi, culină, grajd, grădină și anume: muștele, purecii, molii, păduchii de lemn, furnicile, gândacii etc. Pravul acesta e foarte economisitor. de oare-ce face superfluă întrebuintarea altor pravuri învalite în cutii scumpe. O dosă 1 cor. dacă se comandă împreună cu „Elsa-Fluidul“. Fără fluid 4 dose trimise franco costă 5 cor.

Cine vrea să primească veritabilul Elsa-Fluid și veritabilele Elsa-Pilule ale lui Feller, să comande prin scrisoare și să scrie adresa acurat la singurul loc de producere lui Eugen V. Feller farmacist în Stubica Centrale Nr. 81. (Comit. Zagreb). Furnisor de curte al A. S. I. și R. Prințului Filip de Bourbon.

Deposit principai în Budapesta la farmacistul Iosif de Török, Strada regală Nr. 12.

EUGEN V. FELLER apotecar Stubica, Centrale Nr. 81. (Zágráb-megye).

Fabrica de industrie de măsurit și de marfurii de lemne

Czeiler István Jun.

Telefon p. oraș și comitat 150. ARAD, Pöltenberg Ernő-u. 7. 8. 9. SZ. Adr. tel.: „Fabrica Czeiler“ (Czeilergyár).

I. Lucrări de măsurit la zidiri.

Construirea de uși, ferestri, padimente și parcheturi, specialiitate, rolete automobile, construcție proprie, portale și arangiarea de bolte moderne, mai departe cilindre (roluri) de mână, roluri mari de familie.

II. Lucrari de lemn cu mașina.

și anume lucruri de ferestru, (grinzi, padimente și scânduri) tăieri, lucruri de ghiluit, de tugiurit pentru preț estin 245 după bucată ori pe oară.

III. Lucrari de ferestru cu vapor.

Scânduri, padimente și grinzi, latezi din stejar, frasin dela grosime de 5 mm.

Primesc comande după măsură.

Cadre pentru uscarea de platră pentru coperișe la deposit.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer 238

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Cloșetel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

— ARAD, Sabadság-tér 7. szám. —

Nr. Telefonului 96.

Ferăria lui PÖHM és GEDEON

Arad, în colțul str. Eötvös și piața Libertății (Szabadság-tér)
(Casa Rozsnyay) în localitățile foste alui Andrányi Gustáv.

Deposit bogat și provăzut cu tot felul de ruzi, figuri și cercuri
de fer, plăci de cinc, fer și cupru.

Cuptoare de fer 237

Articoli de economie și căsnicie, ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
■ ■ ■ ■ ■ instrumente p. toate ramurile industriale
Arme pistoale și catușe.

Grinzii de fer se furnizează ieftin și prompt.

Mare deposit de cărbuni de lemn și de peatră pentru furni
in preț foarte ieftin.

Vinzare de praf de pușcă reg. ung.

Mutare de atelier!

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. o.
public, că la 1 Maiu mi-am mutat atelierul meu de
măsurii de pe str. Atzél-Péter în casa mea de pe strada

Sina-uteza

vis-a-vis de seminariul român

care va figura și mai departe

sub firma

Czirkál Géza

Când aduc aceasta la urechita cunoștință a on. public,
tot odată îl rog pentru binevoitorul sprijin și pe mai departe.

222

Cu deosebită stimă

CZIRKÁL GÉZA.

Este pretutindeni cunoscut că în marele magazin de ocaziune al lui

REINER S. SÁNDOR

ARAD, Piața Libertății Nr. 15 (Sabadság-ter) de lângă cafeneaua Fiume

au sosit 15,000 m. mătăasă de deosebită calitate care de care mai frumoasă

și anume:

Mătăasă Ponge, metrul 69 cruceri.

Mătase Tafft colorată pentru bluze, metrul 87 cruceri.

Mătase Douchesse, metrul 85 cruceri.

Mătase moire, louzine, ajour în deosebite chipuri executate

5000 părechii mănuși de Praga p. Dame

Cumpărarea nu este obligată, privirea e gratuită, așa că ori-cine se poate convinge cu această
ocaziune despre frumseța miraculoasă și ieftinătatea mărfurilor.